

NEUTEMELJENA in nesprijemljiva stališča FMAC

Pred kratkim je izvršilni urad Svetovne federacije bivših borcev (FMAC) objavil apel, nanašajoč se na kritično mednarodno situacijo. V zvezi s tem apelom je zvezni odbor ZZB NOV Jugoslavije naslovil sekretarju FMAC pismo z naslednjimi ugotovitvami

Sekretariat zveznega odbora ZZB NOV se strinja z zaskrbljenostjo izvršnega urada FMAC glede krepitve rasne diskriminacije, nestrpnosti, nasilnih prilastitev in pokolov. Ne strinja pa se z vsebino apela glede Vietnama. Izvršni urad FMAC — tako je rečeno v pismu — naj bi se zavzemal za uveljavljanje iniciative generalnega sekretarja ZN in svetovnega javnega mnenja za brezpogojno ustavev bombardiranja in za pogovore, ki so edina pot do mirne ureditve vietnamskega problema. Namesto o tem pa je v apelu govora o ustavitvi »infiltracije« čet in materiala iz DR Vietnama.

V nadaljnji vsebini pisma je opozorilo na diskriminacijo, zaradi katere trpijo milijoni ljudi, še posebej v Južni Afriki, v Južni Rodeziji, v Angoli, v Mozambiku, v Portugalski Gvineji in drugih kolonijah.

Nerazumljivo nam je — je dalje rečeno v pismu — da apel niti ne omenja drugih odprtih nerešenih mednarodnih problemov, kot je npr. izraelsko odklanjanje izvedbe resolucije varnostnega sveta ZN glede umika iz zasedenih arabskih ozemelj.

Ker ZZB NOV Jugoslavije meni, da sta mir in gospodarski razvoj nedeljiva, je pričakovala, da bo FMAC podprla minimalne zahteve neosvojenih dežel in dežel v razvoju, od česar je v veliki meri odvisno število in tudi položaj članov FMAC.

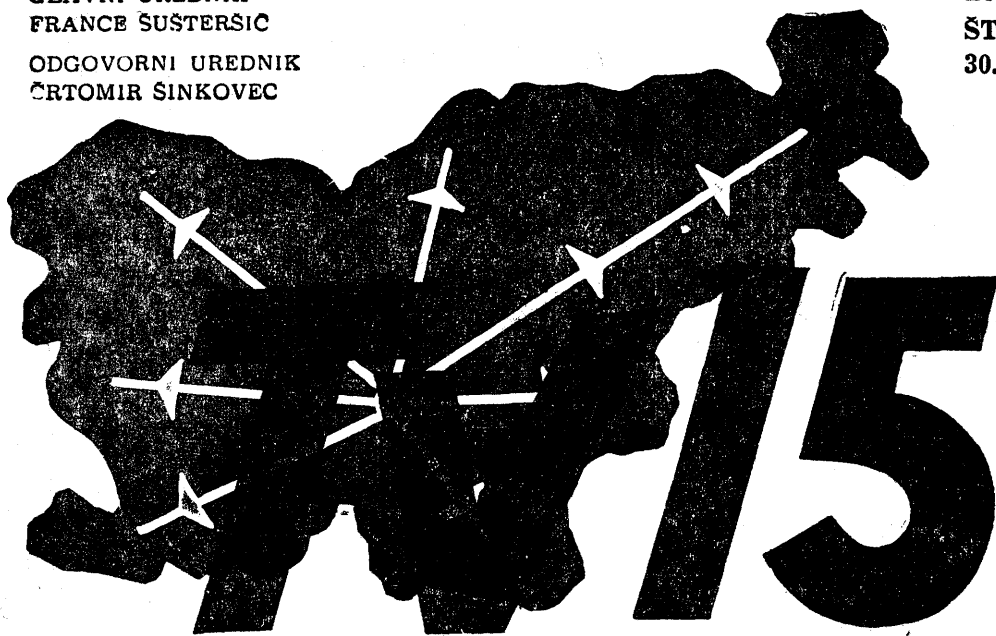
Zanimivo je — je dalje rečeno v pismu — da je stališče v apelu glede ravnanja z vojnimi ujetniki objavljeno neposredno po akciji ameriškega odbora veteranov glede spoštovanja ženevskih konvencij o vojnih ujetnikih, naslovljeni na DR Vietnam. Zato opozarja pismo, da bi se moral izvršilni urad FMAC, če je z apelom hotel opozoriti na to zadevo, zavzeti za drugo kategorijo ljudi, ki jih štiti ženevska konvencija — žrtve vojne, civilno prebi-

valstvo, otroke, ženske in starce, ki so izpostavljeni stalnemu bombardiranju in drugim »rahotnim« metodam uničevanja, ki se jih poslužujejo oborožene sile ZDA in njihovi zavezniki.

Vsako povezovanje Svetovne federacije z udeleženci agresivne vojne v Vietnamu — je na koncu rečeno v pismu — je neutemeljeno, je v nasprotju s statutom FMAC in zato nesprijemljivo. Zato pričakuje ZZB NOV, da bo izvršilni urad FMAC to svojo izjavo preklkal.

GLAVNI UREDNIK
FRANCE SUŠTERŠIČ
ODGOVORNI UREDNIK
ČRTOMIR SINKOVEC

Leto VI
ŠT. 17
30. IV. 1968

GLASILO ZVEZE ZDRUŽENJ BORCEV NOV SLOVENIJE

Misli in želje ob letošnjem prvem maju

Pred prvim majem, mednarodnim delavskim praznikom, smo obiskali pet znanih borcev in družbeno-političnih delavcev ter jim zastavili vprašanje: »Kakšne misli in želje se vam porajajo ob letošnjem prvem maju?« Odgovore na to vprašanje objavljamo namesto običajnega uvodnika

FRANC LESKOŠEK-LUKA,
predsednik Zveze združenj
borcev NOV Slovenije:

»Čestitam članom Zveze združenj borcev narodnoosvobodilne vojne za mednarodni delavski praznik 1. maj in jim želim — prav tako njihovim družinam — da bi se med prazniki dobro imeli, se odpočili od delovnih naporov in tako koristili svojemu zdravju.

Pridružujem se željam vsega naprednega sveta, da bi človeštvo odpravilo nevarnosti vojnih žarišč in si zagotovilo trajen mir. Iskreno želim, da bi naši delovni ljudje lahko še naprej v miru gradili socializem. Če bomo imeli mir, bomo imeli tudi vse drugo, česar nam morda zdaj še primanjkuje. Zato se moramo zavzemati z vsemi močmi za ohranitev miru in za konstruktivno sožitje med narodi.

TONE SVETINA,
pisatelj:

»Prvi maj — praznik vseh delovnih ljudi sveta, praznik upora proti krivičnim družbenim sistemom, proti zlu, proti neukosti, zaostalosti in nasilju, praznik upanja v boljši, lepši in pravičnejši svet, ki ga pričakujejo otroci vse zemlje ne glede na barvo kože, vero ali nacionalno pripadnost! Želim, da bi ideja vere v človeka živela in da bi preplavila svet svetlobe razuma, upanja in razumevanja med ljudmi. Želim, da se poruši vse trilo, gnilo in nesmiselno, kar nam ovira pot naprej.

Želim svobode zatiranim, življenja in miru tistim, ki jih močnejši ubijajo samo zato, ker si želijo živeti po svoje. Želim, da bi odklenalo vsem, ki svet

prinašajo smrt, vsem, ki živijo ob žuljev tujega dela. Želim pravico tistim, ki jim jo drugi jemljejo, upanja tistim, ki so razočarani, in nove moči vsem, ki so utrujeni.

Želim, da bi plamen revolucije zaplapolal v novem sijaju, da bi človeštvo razsvetlilo pot k svetlobi, iz nesmisla v svet, kjer imajo vse stvari svoj pomen in cilj.

Želim življenja svojemu mlemu narodu, življenja v svetu, kjer ne bo merilo pravičnosti

surova sila. Želim, da bi prišel čas, ko ne bi bilo treba s strahom gledati v bodočnost. Želim, da kri, prelita po naših gozdovih, ne bi izginila v pesku, da bi rodila sadove za cilj, za katerega je bilo vredno umirati.

MARJANA DRAKSLER,
upokojenka:

»Ob prvem maju se spominjam, kako smo se včasih, tako pred vojno kakor med njo, borili, da bi nam bilo vsem lepše, da bi bolje živeli. Zdaj pa mnogi ljudje tega ne cenijo tako, kot bi morali, in se ne zavedajo, koliko je bilo žrtv za vse, kar imamo.

Iskreno želim, da bi ljudje bolj mislili na skupne koristi —

zdaj namreč mnogi vse preveč mislijo samo nase, na svoje želje in potrebe. Glavno, kar si

tudi o tem, kaj bo do naslednjega delavskega praznika urejeno na področju problematike borcev NOV v celjski občini. Še posebno želim, da bi bilo dokončno urejeno stanovanjsko vprašanje.

Vsem tovarišem in tovarišicam želim ob letošnjem prvem maju, da bi se med prazniki prijetno počutili.

LADO AMBROŽIČ-
NOVLJAN,

upokojenec:

»Praznovanje 1. maja pomeni proslavljanje socialistične misli, ki teži za tem, da bi bilo vsepovsod odpravljeno izkoriščanje človeka po človeku, da ne bi bilo razprtij med narodi, da bi bilo vsem ljudem na svetu lepše. Ob prebujajoči se naravi so težnje delovnih ljudi za boljšim in lepšim še bolj žive, zato ni čudno, da je postal prvi maj pravi ljudski praznik.

Želim si, da bi doživel še mnogo prvih majev. Sicer pa je moja največja želja, da bi na svetu vladal mir, da bi države urejale svoje odnose na miren način ter da nobena izmed njih — to velja zlasti za velike — ne bi ogrožala drugih in tvornega sožitja med njimi.

Strokovnjaki so gluhi...

Medtem ko imata zavoda za zaposlovanje v Ljubljani in Mariboru prijavljenih precejšnje število nezaposlenih ljudi z višjo in visoko izobrazbo, ostajajo prizadevanja delovnih organizacij, da bi zapolnila delovna mesta z ustreznimi strokovnimi kadri v manjših sredstvih Slovenije, največkrat brezuspešna. Skoraj brez odziva je ostalo razpisovanje delovnih mest za strokovnjake, ki ga je izvedel za delovne organizacije v Pomurju tamkajšnji zavod za zaposlovanje in prav tako ni bilo nikakih odmevov na podobne razpise Splošnega gradbenega podjetja Primorje iz Ajdovščine, bcvške Trente in številnih drugih organizacij, ki potrebujejo šolane kadre. Tudi razgovori predstavnikov ajdovskega gradbenega podjetja ter novogoriške tovarne Meblo z diplomanti nekaterih fakultet niso rodili uspeha. Ne zaprtost podjetij, zdi se, da je pred gospodarstvom v tako imenovani provinci eden osrednjih problemov, kako priti do ustreznega strokovnega kadra. Delo — 18. IV. 1968

Najprej bodo sebi...

Poprečni osebni dohodek v Komerčialni banki v Kosovski

Mitrovići je v novembru lani znašal 1241, a v decembru celo 1842 novih dinarjev. Toda v tej ustanovi smatrajo, da so njihovi uslužbenci zaslužili še več. Zato so sklenili razdeliti pomembne dolgoročne kredite, na 30 let z 2% obrestmi, brez kakršnekoli lastne udeležbe. Tako je direktor banke Svetislav Lekić dobil 130.000, Savo Janičević 90.000, Dostana Stojanović 70.000, Angelina Milovanović 70.000, Radosav Blažarić 36.000 novih dinarjev itd. Torej kar na debelo!

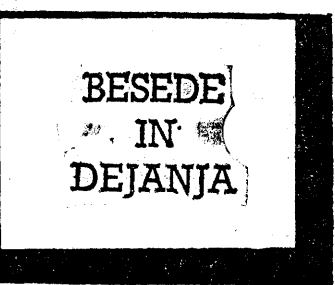
Politika — 18. IV. 1968

Zelo sumljiva poslovnost...

Po sporočilu carinarnice v Sežani je novi stodinarski bankovec preplaval tržaške banke. V mnogih tržaških menjalnicah in privatnih bankah so Jugoslovani te dni menjali za lire velike vsote dinarjev v novih bankovcih. — Po nekaterih izjavah so se novi bankovci po sto dinarjev pojavili v Trstu celo prej kot so pri nas prišli v promet in to okoli 1. aprila. Borba — 24. IV. 1968

Prednost ima alkohol...

Na dan pa je prišla še najhujša ugotovitev: Da porabi

poprečen Slovenec vsako leto za knjige petnajstkrat manj denarja kot za alkohol!

Dolenjski list — 25. IV. 1968

Prevoznništvo

in gostinstvo na prvem mestu

V zadnjih nekaj letih so se gospodarske dejavnosti državljanov predvsem na področju obrti, prevoznništva in gostinstva, široko razmahale. Za ilustracijo tega razvoja zadostijo že nekaj podatkov. Medtem ko je znašalo leta 1964 število samostojnih obrtnikov 117.528, se je l. 1966 povečalo na 136.452. Še znatno hitreje je naraščala samostojna dejavnost v prevozništvu in gostinstvu. Število samostojnih gostincev se je

povečalo za 2,5-krat, t. j. od 3139 na 7639, število samostojnih prevoznikov pa od 8490 na 10.389. — Gospodarski vestnik — 19. IV. 1968.

Vsem članom ZZB NOV Slovenije ter naročnikom in bralcem »TV 15« čestitam za prvi maj, mednarodni delavski praznik

Republiški odbor ZZB NOV Slovenije
Uredništvo in uprava »TV 15«

Vedno več zalog

Ob koncu minulega leta je znašala vrednost zalog 8,7 milijarde novih dinarjev. To pa je bilo za 8,7 odst. več kot v začetku minulega leta. Stevilke torej kažejo, da se je pri skromnem povečanju proizvodnje v minulih dveh letih vrednost zalog povečala kar za okoli tretjino oziroma za 2150 milijonov novih dinarjev. Delo — 24. IV. 1968

želim, pa je mir, saj vsak dan toliko beremo in slišimo o vojni nevarnosti, da smo že kar zaskrbljeni...

FRANC ROJSEK-JAKA,
predsednik ZZB NOV
občine Celje:

»V prazničnem vzdušju mi spomini spet uhaajo daleč nazaj, k prvemu maju leta 1943. ko smo napadli Mokronog. To je bil za nas, partizane, res lep praznik, saj smo pridobili mnogo orožja in opreme ter zmago lepo proslavili, k čemur je pripomogla tudi skupina kulturnikov. Te dni nehote premišlujem

Predsednik Tito v Moskvi. — Predsednik republike Josip Broz Tito je po turneji, v okviru katere je obiskal Japonsko, Mongolijo in Iran, obiskal še Moskvo. V Sovjetsko zvezo ga je povabil generalni sekretar CK KP SZ Brežnev. V Teheranu so že objavili sporočilo o obisku predsednika Tita v Iranu. Sporočilo poudarja, da so stiki med obiskom pripomogli h krepitvi prijateljskih odnosov med državama.

Proslava 27. obletnice OF. — Predsedstvo in izvršni odbor republiške konference SZDL sta slovesno proslavila 27. obletnico ustanovitve osvobodilne fronte Slovenije. O vlogi in pomembnosti OF je na seji govoril Janez Vipotnik. Predsedstvo je nato sprejelo program letošnjih proslav: 50. letnice upora slovenskih vojakov v Judenburgu, proslave zmage na severni meji, obletnice prvega slovenskega tabora itd.

25. obletnica obglavljenja selških žrtev. — V Celovcu je bila v Domu glasbe spominska svečanost ob 25. obletnici obglavljenja selških žrtev, ki jo je priredila Zveza slovenskih organizacij na Koroškem. Nacistično sodišče pod predsedstvom krvnika Freisslerja je aprila 1943 uprizorilo v Celovcu proces proti skupini slovenskih antifašistov iz Sel in okolice Železne Kaple. 13 jih je bilo obsojenih na smrt z obglavljenjem.

Crnobrnja pri Rusku. — Veleposlanik Bogdan Crnobrnja je obiskal ameriškega sekretarja za zunanje zadeve Deana Ruska. V daljšem pogovoru v Washingtonu sta državnik obravnavala ukrepe za izboljšanje dvostranskega sodelovanja, izmenjala pa sta tudi mnenja o Srednjem vzhodu, Vietnamu in drugih perečih mednarodnih problemih. Crnobrnja je tudi podpisal sporazum o reševanju vesoljstva.

Seja izvršnega komiteja CK ZKS. — Na nedavni seji izvršnega komiteja CK ZKS Slovenije, ki je razpravljala o prenosovanju v Sloveniji, so menili, da se organizacije in vodstva ZK začnejo vse bolj obračati k bistvenim družbeno-političnim in idejnemu vprašanjem. Med drugim so tudi poudarili, da je bistveni pogoj za reorganizacijo ZK tudi to, da zaostrijo dolžnost komunistov.

Dan vstaje v Italiji. — Minuli četrtek so po vsej Italiji praznovali državni praznik, v spomin na 25. april 1945, ko je narodnoosvobodilni odbor za severno Italijo ukazal odporiškim enotam in vsemu ljudstvu, naj se dvigne k orožju za zadnji udarec proti nacizmu, in fašizmu. Pokrajinski odbori, organizacije bivših partizanov, so izdali posebne proslave. Osrednja proslava je bila v Trstu, kjer so odprli Rižarno — muzej v spomin na krvave fašistične ječe in krematorije.

DOGODKI TEDNA

Seja pripravljalnega komiteja v Budimpešti. — Na zasedanju pripravljalnega odbora za posvetovanje komunističnih partij v Budimpešti so določili datum sklicanja tega posvetovanja. Zaključni komunikacije o zasedanju bodo še objavili. Na zasedanju partij so sodelovali predstavniki 52 partij. Komunistična partija Jugoslavije na zasedanju ni sodelovala.

Nov vladni program v ČSSR. — Nova češkoslovaška skupščina se je predstavila ljudski skupščini z zelo obsežnim programom, ki pa je realen in v skladu s potrebami in možnostmi. O programu je govoril premier Černík. V vladnem programu so neposredne akcije za demokratizacijo družbenega življenja, za novo državno-pravno ureditev, ki vsebuje tudi federacijo, in drugo.

Poljska: izključitev iz partije. — Iz Varšave poročajo o vrsti novih izključitev iz partije. Med izključenimi je predvsem mnogo funkcionarjev s področja informacij in založniške dejavnosti, funkcionarji ministrstva za lahko industrijo, gradbeništvo in še nekateri očetje študentov, ki so demonstrirali. V obveščevalnih varšavskih progih pravijo, da je zunanji minister Rapacki odstopil.

Minister odstavljen zaradi rasizma. — Voditelj britanske konservativne stranke Edward Heath je zamenjal obrambnega ministra vlade v senci Enoch Powell zaradi rasističnega govora, ki ga je imel v Birminghamu. Britanski spodnji dom pa je sprejel novi zakon, s katerim so približno milijon britanskih državljanov, ki ne pripadajo beli rasi, zavarovali pred rasno diskriminacijo.

Poskus atentata na Bumediena. — V Alžiru so poskušali izvesti atentat na alžirskega predsednika Bumediena. Po seji vlade je predsednik zapustil palačo in usedel v svoj avtomobil. V tem trenutku se je na avto vsula toča krogel iz avtomatičnega orožja. Predsednik je dobil le lažje poškodbe od avtomobilskega stekla po obrazu. Se naprej bo opravljal funkcije šefa države.

ZDA v hudi finančni krizi. — Direktor uprave ameriških zveznih rezerv William Martin je izjavil, da preživljajo ZDA najhujšo finančno krizo od leta 1931. Opozoril je washingtonsko vlado in kongres, naj s hitrimi ukrepi omejita sedanje inflacijske tendence in utrdita zaupanje v ameriški dolar. Po Martinovem govoru so na Wallstreetu in newyorški borzi takoj padle cene delnicam.

Spremembe v jordanski vladi. — Jordanski premier Talhuni je rekonstruiral vlado in prevzel obrambo in notranje ministrstvo. Do tega je prišlo po odstopu štirih ministrov: med njimi je bil tudi maršal Madžali, ki je poveljeval jordanskim oboroženim silam med junijsko vojno. Slednji je nasprotoval delovanju arabskih komandosov z jordanskega ozemlja.

Biafra zahteva pogajanja. — Podpolkovnik Odjukwu, voditelj odcepljene nigerijske pokrajine Biafra, je pozval nigerijsko zvezno vlado, naj se začne pogajati o miru. Velika Britanija pomaga nigerijski vladi s strelivom in drugim orožjem. Letalstvo nigerijske vlade je pred nedavnim bombardiralo mesti Overi in Abo v Biafri; ubitih je bilo 140 civilistov.

V našem uredništvu se je oglasil Dušan Marković, delavec-borec, doma iz Slovenske Pivnice v občini Virovitica, zaposlen pa pri podjetju »Tegrad« v Ljubljani. Že kmalu potem, ko je sam, brez družine, prišel v Ljubljano, se je začel odmatavati klobčič krivic, ki jih doživlja na delovnem mestu. Zapisali smo njegovo pripoved in jo dajemo v premislek javnosti.

Kot mnogi drugi delavci iz sosednjih republik je tudi tovariš Marković prišel v Slovenijo s trebuhom za kruhom. Pred 8 leti se je zaposlil kot nekvalificiran delavec pri »Tehniku«. Zemlja, na kateri žive Markovići, je preveč skopa, da bi mogla pre-

Moralnim normam navkljub...

živeti 4 ljudi. Tovariš Marković ima poldrugi hektar obdelane zemlje, na katerem sedaj živi njegova žena ter dva otroka: 15-letna hči hodi še v šolo, 18-letni sin pa je brezposeln.

Po dveh letih dela pri »Tehniku« — najprej je bil delavec, nato kot vratar — si je tovariš Marković izbral boljše zasluzek pri »Tegradu«. Tu je dobil tudi skromno prebivališče: najprej je stanoval v barakah podjetja v Mariboru, kjer je delala njegova skupina, nato pa v samskem domu v Ljubljani na Viču, kjer še vedno stanuje. Pozimi opravlja tovariš Marković delo kurjača navadnih peči in prebiva v zaslini sobici osmih kvadratnih metrov — v leseni baraki na Smartinski cesti v Ljubljani, da ima bliže do službe. Tako tovariš Marković pozimi kuri peči, poleti pa je čuvaj; pozimi stanuje v majhni podstrešni sobici na Smartinski cesti, poleti pa v samskem domu na Viču.

Po nekaj letih prebivanja v skromnih razmerah si je tovariš Marković zaželel dobiti boljše prebivališče, da bi mogla z njim

OGLEDALO NAŠEGA ŽIVLJENJA IN DELA

Kurirčkova pošta v Kočevju ...

Občinska zveza društev prijateljev mladine v Kočevju je ob sodelovanju z društvi prijateljev mladine, organizacijami borcev NOV in pionirskimi organizacijami pripravila najbolj množično akcijo pionirjev kočevske občine — kurirčkovo pošto. Po programu se je dolenska kurirčkova pošta — pričela 8. aprila v Občeh pri Črmošnjicah in je šla skozi dolino Krke do Grosuplje, na območje občine Ljubljana — VIČ — Rudnik, mimo Dvorske vasi skozi Ribnico. Dne 13. aprila so jo na Jasnici pri Stari cerkvi sprejeli pionirji kočevske občine od pionirjev ribniške občine. Pošta je pot nadaljevala proti Poljanski dolini ob Kolpi in potem v

Belo krajino ter ostale kraje Dolenjske. Pionirji so vložili v kurirčkovo torbo sestavke o zgodovini pionirske organizacije v domačem kraju.

Vsako leto kurirčkova pošta razgiba tudi pionirje in borce iz grosupeljske občine. Ruža Poličeva nam piše:

»Odbor je pripravil načrt pohoda. Za vsako šolo je pripravil na-

Z ozirom na uspešno in plodno delo pionirskih organizacij v času NOB na Kočevskem jim ta naloga ni delala težav.

V. D.

Srečanje internirancev na Borlu

Občinska zveza združenj borcev NOV v Ptuj pripravlja letošnje tradicionalno srečanje nekdanjih internirancev na gradu Borl. Občinski odbor je ustanovil pripravljalni odbor, ki bo pripravil vse potrebno za čim bolj prijetno počutje vseh tistih, ki bodo prispeili iz vseh krajev severovzhodne Slovenije, da se pozdravijo z nekdanjimi prijatelji in znanci.

To prijateljsko srečanje bo v nedeljo, 2. junija. Pričakujejo veliko število nekdanjih internirancev, ki bodo prispeili s posebnimi avtobusi, nekateri tudi z vlaki. Starodavni grad nad dravskimi valovi so spremenili v lepo in prijetno turistično postojanko, medtem ko je bil v času vojne zbirališče in tudi mučilnica internirancev.

F. HOVNİK

Borci za severno mejo v Mariboru

Dne 29. aprila 1968 so se v Mariboru sešli na redni letni skupščini nekdanji borci za severno mejo v letih 1918—1919. Pravijo, da je v vojni skovano tovarštvo najtrajnejše. Bo že tako, saj je bilo na skupščini od 280 članov navzočih skoro 250, kar kaže, da se nekdanji borci zanimajo za 50. obletnico, odkar so z orožjem v roki preganili iz Maribora zeleno gardo in očistili ter zavarovali severno mejo, ki je bila ob prevratnih dneh brez gospodarja (slovenska narodna vlada v Ljubljani je bila povsem nezmogljiva, lahko pa bi z malo dobre volje in spretnosti razširila to mejo na vse kraje, kjer je živelo in živi naše ljudstvo).

Na obnem zboru, kateremu so prisostvovali tudi zastopniki iz republiškega odbora, Ljubljane, Ljutomer, Ormož in Ptuj je bil tudi ljudski poslanec, tovariš Frangeš, ki je naslovil na zbrane sivolase borce nekaj prav spodbudnih in pohvalnih besedi tudi v imenu skupščine občine Maribor.

Zborovanje, ki ga je vodil ugledni mariborski družbeni delavec dr. Maks Pohar, je pokazalo, da je res že skrajni čas, da dobe nekdanji koroški in Maistrovi borci-prostovoljci priznanje za storjeno prostovoljno delo v letih 1918—1919. Ugotovili so, da živi še kar lepo število nekdanjih tovarišev.

Vsi pa so odločili, da hočejo 50. obletnico takratnih borb praznovati tako, kot se za tak

jubilej spodobijo, upajoč, da bo tudi naša javnost upoštevala delo borcev, ki so začrtali s svojim orožjem mejo tam, kjer stoji še danes.

F. K.

Obisk pri pripadnikih brigade »Toneta Tomšiča«

Pred nedavnim so bili učenci iz rudarskega šolskega centra iz Velenja v gosteh pri brigadi Toneta Tomšiča v Ljubljani. 650 bodočih rudarskih strokovnjakov se je po obisku v ljubljanski Drami vrnilo v kasarno »Borisa Kidriča«. Tam je bilo vse popoldne zelo živahno. Po vojaškem kosilu so si učenci — rudarji, med njimi tudi več deklet, ogledali z direktorjem Ivanom Jančnikom in proforskim zborom na čelu razstavljeno orožje, vojnaki pa so prizadevno razlagali. V spominskih sobi brigade so se srečali s herojem Tonetom Tomšičem, njegovim življenjem in delom. Po ogledu kasarne so na športnih igriščih v kasarni priredili več tekmovalni v nogometu, rokometu, odbojki, kosarki, streljanju, namiznem tenisu in šahu. Gostitelji so s šentiviško mladino izvedli kulturni program, učen-

ci — rudarji iz Velenja pa so izvedli kraji koncert.

Velenjski gostje se bodo obiskali pri pripadnikih brigade Toneta Tomšiča še dolgo spominjali. Pra-

vijo, da bodo sodelovanje med podoborom Tomšičeve brigade in rudarskim šolskim centrom, ki imajo patronat nad brigado, še okrepili.

I. Skreblin

Denar za priznavalnine

Proračun gornjeradganske občine je za tekoče leto namenil za občinske priznavalnine borcev NOB in Maistrovim borcev iz leta 1918—1919 60.000 S-din. V občini je 729 članov ZB in 37 Maistrovih borcev. Trenutno je 48 užiivalcev stalnih priznavalnin. Te se gibljejo od 50 do 200

novih dinarjev mesečno, povprečno pa znašajo 75 S-din.

Na zadnji seji Komisije za vprašanja borcev in invalidov je bilo sklenjeno, da je potrebno najnižje priznavalnine zvišati na 70 S-din.

F. KLEMENČIČ

Poizvedujemo

Tovariš Zvonko Spudič, ki je med vojno bil oficir in mehanik, naj se javi na naslov:

Cveto Belobrković, Beograd, Ulica pariške komunje 51

Počastitev žrtev na Okroglem

Na Okroglem pri Naklem, ob zgodovinski jami, kjer se je pred 26 leti skupina mladincev, v glavnem članov SKOJ, herojsko bojevala z Nemci, je bila v nedeljo, 21. aprila, lepa proslava v počastitev tega dogodka. Proslava je organizirala krajevna organizacija ZB Naklo ob sodelovanju z domačo mladino in drugim organizacijami iz Naklega in Kranja. Sodelovali so tudi godba na pihala iz Kranja, moški pevski zbor iz Naklega in recitatorji, med katerimi so še posebej otroci s svojimi izjavami presunili vsakega udeleženca.

Dogodek v Okrogelski jami je eden izmed svetlih primerov junštva, kot je bila znana borba Pohorskega bataljona. Ob takratni veliki hajki v Udenborštu se je 13 mladih borcev Kranjske čete zateklo v težko dostopno jamo v navpičnem skalnatem bregu Save. Toda bi-

li so izdani. Začel se je boj na življenje in smrt. Nemci so z velikimi močmi obkoljevali in naskakovali jamo, uporabili celo oklopni vlak s topovi, minometi in s plini, obstreljevali jamo polne tri dni, a mladi junaki se niso vdali. Ko so končno ugotovili, da ni rešitve, so, čeprav nekateri že ranjeni ali omamljeni od plinov, skupaj zapeli internacionalo in zadnje krogle izstrelili vase.

Po srditem boju Cankarjevega bataljona v Dražgošah, kjer so Nemci imeli velike izgube, je bil dogodek v jami na Okroglem nov in hud moralni udarec takrat še povsod zmagujoči Hitlerjevi vojski.

Na letošnji proslavi je govoril tovariš Aci Puhar. Podčrtal je zlasti takratno zavest borcev, ki so v boju zavestno padali za nove ideje.

K. M.

KURIRČKOVA POŠTA PO BRKINIH

Tudi v Ilirski Bistrici so se pripravili, da bi bil prenos Kurirčkove pošte čimbolj uspešen in večan. Kurirčkova pošta je prišla v Podgrad 26. t. m. Tu je bil svečan sprejem. Pošto so sprejeli pionirji in mladina. Svečanosti so prisostvovali tudi bivši borci in občani. Zaradi prvomajskih praznikov, ko bodo imeli otroci počitnice, bo Kurirčkova pošta mirovala v Podgradu do 3. maja. Tega dne jo bodo nesli preko Staroda na Veliko brdo, koder jo bodo otroci in občani pričakali. Od tu bo šla preko Jelšan in Dolnoga Zemona v Ilirsko Bistrico, kamor bo prispela 4. maja. V Ilirski Bistrici bo ob tej priliki osrednja prireditve in sprejem. Za to priliko pripravljajo na osnovni šoli kulturni program. Naslednji dan, 5. maja pa bodo odnesli Kurirčkovo pošto po partizanskih po-

stah na Pivko. Obiskali bodo vasi Šembije, Koritnice, Bač in Knežak. Tudi v teh vaseh bodo udeležence sprejeli na svečan način. Istega dne bodo pošto predali pionirjem osnovne šole Zagorje iz postojnske občine.

Janko Šabec

VISOKO KVALITETNA

SODOBNO EMBALIRANA

Oran
najboljša ta hip!

OB TABORNEM OGNJU

stanovati tudi njegova družina. Izvedel je, da imajo borci pri podeljevanju stanovanj v podjetjih prednost in vložil je prošnjo. To je bilo leta 1964. Prošnja za stanovanje pa je brez sledu izginila; seveda tudi odgovora nanjo ni bilo.

Dušan Marković je spoznal, da s stanovanjem pri »Tegradu« le ne bo tako lahko, kot bi moralo biti. Pa je vložil novo prošnjo, tokrat za dodelitev kredita. Še istega leta 1967 je vložil še eno prošnjo. Dobil je 500 starih tisočakov, da si je kupil zemljišče nekje pri Ljubljani. Tu pa je denarni vir usahnil.

Tudi na vrata občinskega odbora ZBZ NOV Ljubljana Vič-Rudnik je potkal. Odbor je v sodelovanju z republiškim odborom ZBZ NOV zamen posredoval pri podjetju. Nato se je tovariš Marković ponovno obrnil na upravni odbor stanovanjskega sklada pri republiškem odboru ZBZ NOV Slovenije. Ko je upravni odbor posredoval pri podjetju, je direktor podjetja povedal tisto, kar je bil dejal tovarišu Markoviću že poprej: »MI DO TEBE NIMAMO OBVEZNOSTI. TVOJ PRIMER JE DOLŽNA REŠEVATI ORGANIZACIJA BORCEV.«

Vsa zadeva bi izvenela dokaj vsakdanje, če nam ne bi tovariš Marković pokazal nekaj dokumentov in povedal še nekaj dejstev...

— Upravni odbor podjetja je na svoji 9. seji dne 17. februarja 1968 sklenil odobriti posojilo iz sklada skupne porabe za nabavo osebnih avtomobilov v skupnem znesku 8 milijonov starih dinarjev. Zneske kredita do milijona do milijona in pol starih dinarjev bo prejelo šest uslužbencev.

— V zapisniku z iste seje je tudi zapisano: »... Z ozirom na to, da gremo v specializacijo, bomo morali dobiti strokovnjake, katerim bo treba zagotoviti stanovanja. Prioriteto za posojilo za nakup stanovanja ima: 1. strokovnjaki, ki pride k podjetju, 2. ostali po predlogu komisije.«

— V letu 1967 je podjetje »Tegrad« razdelilo desetim uslužbencem 26.400.000 starih dinarjev kot kredit za nakup stanovanj; vsote se gibljejo od 800.000 do 4.000.000.

Takrat, ko je tovariš Marković dobil v podjetju zaposlitev, je dobil 3-sobno stanovanje računovodja, ki je bil samski. Slednji je podjetje zapustil. Njegovega naslednika je podjetje takoj odobrilo kredit za garsonjero (3.900.000 starih dinarjev) in še 600.000 kredita.

V novih razmerah postajajo podjetja pri svojem gospodarjenju popolnoma samostojna in nihče izven njih — razen v zakonito določenih zadevah — ne more posegati v njihove samoupravne pravice, med drugim tudi v pravice delitve dohodka. Pa vendar je tu še moralna vsebina družbenega življenja. Že od leta 1959 — do danes šestkrat potrjena — velja moralna norma, zapisana v mnogih priporočilih družbeno-političnih organizacij in organov oblasti vseh stopenj, da imajo borci, zaposleni v podjetjih, prednost pri urejanju stanovanjskih vprašanj. Mar je mogoče pritegovati v podjetja strokovnjake s stanovanji na račun zaposlenih borcev, čeprav nekvalificiranih? Delavec Marković je dobil 500.000 S-din kredita, prosil je za 4 milijone, podjetje pa je razdelilo 8 milijonov S-din za nakup osebnih avtomobilov uslužbencev...

-26-

S SKUPŠČINE ZVB NOV V NOVI GORICI

Poudarek na družbeno-politični vlogi

Pod parolo »Tradicija NOB — temelj socialističnega humanizma« je bila 16. aprila dopoldne v veliki kino dvorani v Novi Gorici letna skupščina ZVB NOV občine Nova Gorica. Delegati, ki so zastopali 8600-člansko organizacijo, so vnaprej prejeli izčrpno in dokumentirano gradivo, v katerem je bilo temeljito in vsestransko prikazano stanje borborskih organizacij, delo odbora v minulih mandatni dobi ter okvirno določen program za prihodnje obdobje.

Novogoriška sodi med tiste občine, ki je po številu članstva borborskih organizacij ena najštevilnejših v naši republiki, saj predstavlja članstvo ZVB NOV v tej občini kar 17,5 % prebivalstva. 5400 redno zaposlenih članov te organizacije pa pomeni 20 % vsega zaposlenega prebivalstva v občini, 48,2 % članov Zveze komunistov je pripadnikov borborskih organizacij.

Glede družbeno-političnega delovanja in pomena borborskih organizacij je v referatu, ki ga je skup-

ščina sprejela, med drugim zapisana naslednja ugotovitev: »Na rednih letnih skupščinah, katerim so vedno prisostvovali tudi člani občinskega biro skupščine, kjer ne bi bilo govora o vojnih dogodkih v svetlu, o komunalni ureditvi v svoji vasi, o odbora, so borci poleg svojih problemov obravnavali še gospodarske, komunalne in politične probleme. Ni šolstvu, zdravstvu, o socialno zdravstveni zaščiti itd. Udeležba je bila povsod nad 80 %.«

Ljudje se starajo, pešajo, omagujejo in socialna bremena družbe, predvsem v okviru občine same, se večajo. V minulih dveh letih je v tej občini umrlo 238 članov ZVB NOV. Izdatki za družbeno pomoč rastejo. Leta 1966 je stalno družbeno pomoč prejelo 341 upravičenec, ki jim je bilo izplačanih 57 milijonov 823.000 S-din. Pomoč je mesečno v povprečju znašala 16.200 S-din. Lani je to družbeno pomoč sprejemalo 381 upravičenec in je letni znesek za to znašal 60 milijonov 88.000 S-din. Ta pomoč pa je mesečno na posameznika povprečno znašala 15.700 S-dinarjev.

Tudi izdatki za enkratno družbeno pomoč, študijske podpore otrokom borcev, izdatki za zdravljenje borcev niso bili majhni, saj so leta 1966 znašali 11 milijonov 510.000 S-

dinarjev, leta 1967 pa 14 milijonov 154.000 S-din.

Razumljivo je torej, da so se udeleženci konference zavzemali tudi za to, naj bi se v okviru republike določili enotni kriteriji vsaj za dodeljevanje družbene pomoči in obenem zagotovila tudi denarna sredstva.

Referat o nalogah ZVB NOV v občini Nova Gorica govori tudi o določanju novega datuma, ki naj velja za priznanje statusa borca nekaterim udeležencem NOB. Referat se zavzema za to, da bi bil ta datum pomaknjen od sedanjega 9. septembra 1943 na 29. november 1943. Ta novi datum bi veljal le za člane prekmorskih enot, ki so se južno od Aleksandrove frontne linije v Italiji zbirali, uhajali iz garnizonov tedanje Badoglioje vojske in iz kasarn anglo-ameriških enot ter se prek naših zbirnih centrov vključevali v naše prekmorske enote. Za ta datum se je konferenca v Novi Gorici enotno izrekla.

Stanovanjsko vprašanje še vedno tare dokajšnje število članov organizacije. V minulih dveh letih je ZB novogoriške občine le uspelo 12 družinam borcev priskrbeti nova stanovanja, 65 pa dati posojila za popravilo neprimernih stanovanj v skupnem znesku 350.000 N-din. Vendar je še 27 prosilcev za nova stanovanja in 47 prosilcev, ki želijo najeti posojila, da bi si slaba stanovanja vsaj delno popravili. Udeleženci konference so bili soglasni s predlogom in pobudo, da bi se v okviru republike v letih 1968, 1969 in morda še 1970 namensko zbralo približno 15 milijard S-din, kar bi

zadostovalo za dokončno ureditev stanovanjskega vprašanja borcev.

Letos se vsa Primorska pripravlja na jubilejno proslavo 25-letnice vseljudske vstaje. Ker bo osrednja proslava 15. septembra v Novi Gorici je razumljivo, da se družbeno-politične organizacije, predvsem pa borborske organizacije, že sedaj pripravljajo na ta velik dogodek. Na prireditve vabijo tudi tovariša Tita, in ga obenem prosijo za pokroviteljstvo nad prireditvijo.

V občini imajo 127 spomenikov in spominskih plošč, postavljenih ali vzidanih na raznih krajih, posameznim padlim borcem in v spomin dogodka iz NOB. Vsa ta spominska obeležja so lani ponovno evidentirali in fotografirali. Ugotovili so, da je marsikak spomenik zapuščen in marsikatera spominska plošča zanemarjena. Letos nameravajo za to urediti v sodelovanju z Zavodom za spominsko varstvo v Novi Gorici, z ZB, krajevnimi skupnostmi, s sodelovanjem pionirskih odredov pri raznih šolah, taborniške organizacije in podobno.

Poleg številnih družbeno-političnih delavcev so se skupščine ZVB Nova Gorica udeležili tudi sekretar RO ZVB NOV Slovenije Stane Bizjak in predstavniki ANPI iz Vidma. S tamkajšnjo organizacijo novogoriška ZVB NOV vzdržuje stalne in tesne stike.

C. Zupanc

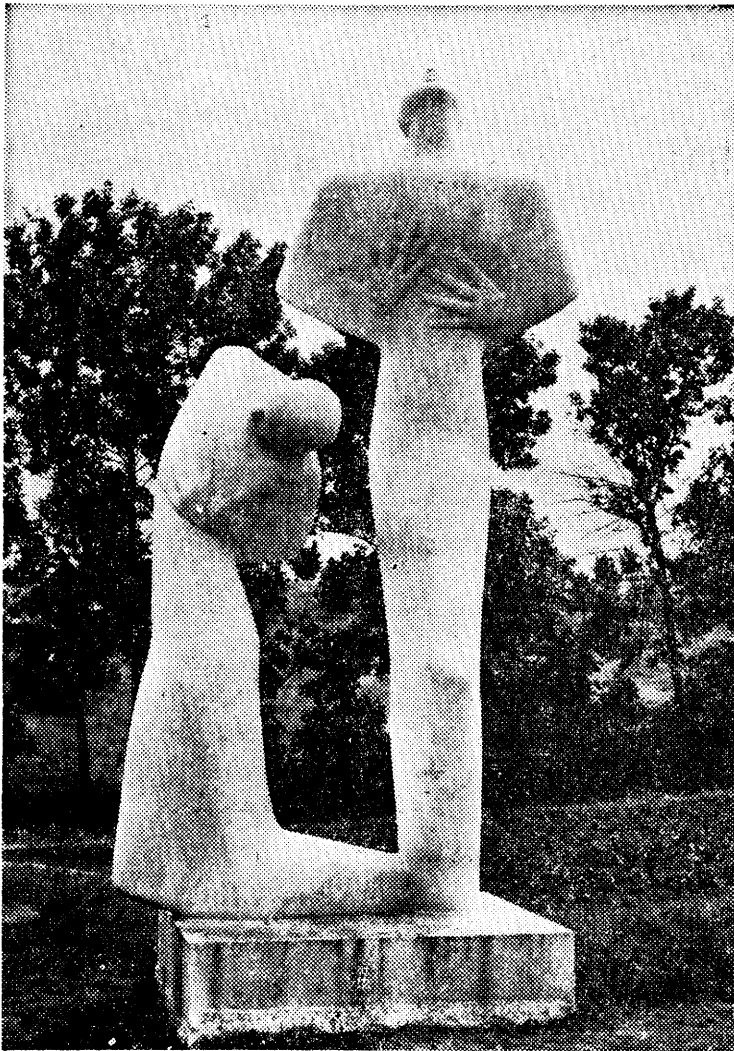
Uresničili bodo sklepe z letošnjih skupščin

Na zadnjem plenumu Zveze združenj borcev NOV občine Maribor so ugotovili, da so letne skupščine krajevnih organizacij ZB NOV, VVI in ROP izvedli pravilno in da so bile dobro pripravljene. Na konferencah so razpravljali predvsem o dodeljevanju priznanj, zdravstveni zaščiti borcev, študijski pomoči otrokom padlih borcev in žrtvam fašističnega nasilja, dodeljevanju stanovanj borcem, kreditih za kmetje-borce, vzgoji in skrbi naših otrok v šolah, podpril odloki o hora legalis, se zavzemali za večjo skrb za invalide, za obiske pri bolnih članih in kritizirali primere, kako je to mogoče, da nekateri še vedno prejemajo minimalno družbeno invalidnino v znesku 12.000 N-dinarjev na leto. Občinski odbor zveze združenj je zbral zaključke invalidskih komisij po krajevnih organizacijah iz letnih konferenc in jih je že posredoval republikanski sekretariatu za socialno varstvo. Let-a je občinskemu odboru zveze združenj poslal okrož-

nico, s katero sporoča o predvidenih spremembah zakonskih določil invalidskih zadev, o urejanju posebne dobe itd.

Na letnih konferencah ROP na območju občine Maribor so največ razpravljali o vojaškem strokovnem izpopolnjevanju članov ROP. Zato je tudi razumljivo, da zadnje čase stopa v ospredje vse večja težnja po ostvaritvi zakona, ki bi pogojeval zakonitost obvezne udeležbe članov ROP na predavanjih in vajah. V tej zvezi so se tudi zavzeli, da naj bi bilo testiranje pogostejše, hkrati pa so opozorili, da so sedanje dotacije ROP očitno premajhne, upoštevajoč naloge, ki jih imajo krajevne organizacije ROP. Seveda so se govorili o drugih tekočih problemih. Na plenumu občinskega odbora zveze združenj borcev NOV občine Maribor so sklenili, da bodo zaključke letnih skupščin vključili v svoj program združenja za letošnje leto.

D. Miklavc

SPOMENIK DIJAKOM V KRAGUJEVCU, KI SO JIH POSTRELILI NEMCI

Letos poteka 100 let od ustanovitve prvega delavskega društva v Sloveniji, ko so ljubljanski grafični delavci v februarju 1868 sklicali ustanovni občni zbor svojega izobraževalnega društva.

To je bil pomemben zgodovinski dogodek, ker so prav z ustanovitvijo tega društva bili postavljeni prvi temeljni organiziranega slovenskega delavskega gibanja.

Slovenske dežele so bile pred sto leti sestavni del Avstro-Ogrske. Zato se je tudi delavsko gibanje v Sloveniji

takratnih slovenskih dežel še ni bilo tako številno. V letu 1852 je bilo namreč na Kranjskem — poleg nekaj manjših rudnikov in večjega rudnika živega srebra v Idriji — le 42 tovarn, do leta 1870 pa se je število tovarn zvišalo na 66. Kljub temu pa je avstrijski — in skupaj z njim tudi slovenski — proletarij odločno terjal svoje pravice, predvsem pravico združevanja.

Sele v letu 1867 si je avstrijski delavski razred priboril pravico ustanovljati lastna izobraževalna društva, z letom

Dunaju. Leta 1871 so društva v Ljubljani, Celovcu in Trstu vodila mezdna gibanja, ljubljansko društvo pa je čez tri leta to gibanje obnovilo.

Tako so se izobraževalna delavska društva spreminjala v prve strokovne delavske organizacije, ki so se prav zaradi vsebine svojega dela kmalu preimenovala v društva tiskarjev.

Napačno bi seveda bilo, če bi začetek delovanja in razvoj pred sto leti ustanovljenega izobraževalnega društva ljubljanskih tiskarskih delav-

Razgibana aktivnost v tisti časih porajajočega se proletariata je v novemburu 1868 privedla do ustanovitve de-

FRANCE ZELENČNIKAR, UDELEŽENEC PARIŠKE KOMUNE IN EDEN IZMED PRVIH BORCEV ZA DELAVSKE PRAVICE V LJUBLJANI

lavskega izobraževalnega društva v Ljubljani.

Pri vsem tem ne gre prezreti, da je slovensko delavstvo z vso vnemo sodelovalo tudi v začetkih taborskega gibanja, toda ko je liberalno meščanstvo in strahu pred revolucionarnim nastopom ljudstva opustilo to gibanje, je delavsko društvo razgibalo proletarij v Ljubljani. Ta razgibanost je trajala vse do leta 1875, ko je zamrlo zaradi velike ekonomske krize, ki je takrat zajela slovenske kraje.

Prvo delavsko društvo, ustanovljeno pred 100 leti v Ljubljani, je torej postavilo trdne in solidne temelje nadaljnjemu razvoju delavskega gibanja. Na teh temeljih se je ob koncu preteklega in v prvi polovici sedanjega stoletja v ostrem razrednem boju izoblikoval tisti delavski razred, ki je s svojo partijo na čelu povedel slovensko ljudstvo v zmagovit boj proti fašističnim okupatorjem in njihovim pomočnikom.

V. M.

Andrej Pagon-Ogarr

Ob srečanju kurirjev v Bukovici

Dne 12. maja se bodo v Bukovici pri Gorici srečali preživeli kurirji relednih postaj Slovenije. Dan prej, 11. maja, ob 9. uri se bodo zbrali v Cerknem. Polovica jih bo obiskala partizansko bolnišnico »Franjo«, druga polovica pa bo odšla v Gorenjo Trebušo, kjer bo prevzela patronat nad tamkajšnjo šolo. Ob 12.30 bodo vsi kurirji zbrani v Tolminu, kjer jih bo s kratkim govorom pozdravil predsednik občinske skupščine Franc Skok, ki je bil med NOB tudi sam kurir. Iz Tolmina bodo odšli v Gorico, kjer bo drugi dan zborovanje in srečanje.

Kurirji...

Tihi, skromni in pogumni junaki naše osvobodilne borbe. Kurirji so bili med NOB tista nepogrešljiva vez med prebivalstvom in partizani, ki se ni smela nikoli pretrgati. In se tudi nikoli ni pretrgala! Če je na ozemlju, koder so vodile kurirske poti, divjala sovražna ofenziva, so izbrali drugo, čeprav daljšo pot. Vedeli so, da ljudje komaj čakajo novic z bojišč, partizanskih časopisov in brošur. Kurirji so bili tisti močni moralni steber, ki se ni smel zrušiti. Kurirji so bili jeklen člen v verigi NOB, ki ni nikoli počil.

Le najbolj zaupni tovariši so poznali pomen kratice: P-1, P-2, P-3 do P-25, ali pa K-1, K-2, K-3, TV-10, TV-11, TV-15 itd.

Kurirji so bili stalna vez med vojsko, partizanskimi bolnišnicami, tiskarnami, tehnikami, organi ljudske oblasti, pokrajinskimi forumi itd. Njihove kurirske poti so povezovale z nevidnimi niti premikajoče se partizanske enote, politična vodstva na terenu, odbore OF, kasneje NOO, terence, intendante itd.

Naj na tem mestu podčrtamo vlogo kurirjev, prinašalcev pošte od domačinov, ki so bili v Barju v Italiji, kjer je bilo partizansko letališče. Tam je bil tudi domačin iz Labin pri Cerknem. Znanec iz domačega kraja je nekoč povedal, da je bil ponoči »doma«, se pravi, nad rojstno vasjo. To je bila velika novica. Ko je čez nekaj dni znova letel proti domu, je bilo med drugo pošto tudi pismo znanca domači družini.

KURIRJI RELEDNE POSTAJE P-24 POD SLEMENOM NAD VOLČAMI, SPOMLADAJ 1944

Vreča s pošto je srečno priletela na tla. Kurirji IX. korpusa so vestno odnesli pismo naslovljenki v požgani cerkijanski vasi. Lahko si predstavljamo veselje domačinov, ko so po skoraj enem letu dobili pismo od gospodarja, da je živ in zdrav — partizan.

Na Primorskem so prve kurirske postaje delovale že leta 1942. Ena kurirska pot je iz Trsta peljala po Soški dolini proti Gorenjski. Z Dolenske je šla kurirska pot preko Postojne, Nanosa, Cerknega vrha in Jelčnega vrha proti Skofiji Loki.

V maju 1943 je na Primorskem delovalo 15 kurirskih relednih postaj. Dnevno so kurirji teh postaj vzdrževali zvezo z Gorenjske preko Bovca, od tam čez Baško grapo na Šentvitskogorsko planoto, v Trebušo, Trnovski gozd, na Pivko in od tam čez Snežnik proti Dolenski. Druga kurirska pot je šla z Mrzlega vrha na Kambresko, od tam v Goriško Brdo, pri Solkanu čez Sočo na Vipavsko in Kras in v Trst in Tržič. Tretja zveza je potekala z Gorenjske preko Cerknega v Trebušo, Trnovski gozd in na Vipavsko.

S Koroške je šla glavna kurirska zveza na Kranjsko v Poljansko dolino, v Cerkno in od tam v Dolenjo Trebušo. Ta zveza je delovala v primeru, da na tem ozemlju ni bilo sovražnih ofenziv. Kadar je sovražnik ropal in požgal vzdolž te kurirske poti, so šli kurirji iz Cerknega prek Jagerš na Sebeljski vrh in od tam v Gorenjo Trebušo.

Stalna kurirska zveza je držala čez Mrzlo rupo v Trnovski gozd, na Predmejo, v Budanje v Vipavski dolini in od tam na Nanos, kjer je bila P-4. Z Nanosa je nadaljevala pot po pivski ravnini na Juršče, kjer je bila zveza s TV-18. Z Juršče se je kurirska pot nadaljevala mimo Snežnika na Dolensko, na Glavni štab NOV in PO Slovenije.

Po ozemlju sedanje toliminske občine sta držali dve kurirski poti, ena po desni, druga po levi strani Soče. Tista na levi strani se je začela v Zadnjici na P-29, od koder je šla na P-28 v Čezsočo, od tam v Drežniške Ravne na P-27 in nadaljevala v vas Krn na P-26, z Mrzlega vrha se je ta kurirska pot nadaljevala na Ljubljano na P-22, od tam v Podmelec, nato navzgor na Logaršče in Pečine na P-21, odkoder je držala v Gorenjo Trebušo. Ta kurirska zveza je imela javko v Dolenji Trebuši, kamor so hodili na zvezo tudi kurirji s Cerkljanskega.

Druga kurirska pot po Tolminskem je začela v Beneški Sloveniji na karavli P-24c v bližini Breginja. Od tu je šla na Ljvek na P-24a, na Srednjem, od tam v Zapotok na P-25b in nato v Kojsko na P-25.

Glavna kurirska postaja na Primorskem je bila P-7 v Trebuši. Kurirji te postaje so vzdrževali zvezo s štabom IX. korpusa, Pokrajinskim NOO, oblastnimi in političnimi forumi, štabom relednega sektorja Primorske. Poti vseh kurirskih postaj so peljale na P-7 v Trebušo. Ta postaja je imela zvezo s tiskarno »Slovenija« v Studencu pod Ogalcami. Posebni kurirji tiskarne so vsako jutro navsezgodaj, v vsakem vremenu, prinesli na določeno mesto okrog 60 kg »Partizanskega dnevnika« in nič koliko druge literature, knjig, brošur in letakov. Partizanski kurirji so prinesli »Partizanski dnevnik« iz tiskarne »Slovenija« v Trst in Tržič — v 20 urah!

Karavla P-7 je bila povezana tudi z bolnišnico »Pavlo« v bližini Mrzle rupe.

Naj podčrtamo, da so bili kurirji relednih postaj najbolj zaupni in zanesljivi tovariši. V glavnem so bili vsi mlajši kurirji člani SKOJ, starejši pa člani KP, komunisti. Na svojih kurirskih poteh so spremljali in vodili najvišje vojaške in politične voditelje in komandante partizanskih enot iz kraja v kraj.

Vse kurirske zveze so delovale vsak dan, podnevi in ponoči. V času sovražnih ofenziv so šle kurirske poti tudi skozi položaje sovražnikov, mimo njihovih postojank, bunkerjev, železniških prog in predorov. To je od kurirjev zahtevalo izrednega poguma in vzdržljivosti.

Spominjam se potovanja s kurirji relednih postaj s Primorskega v Metliko pri Črnomlju, na prvo partizansko novinarsko konferenco zadnje dni aprila 1944. Nepozabni so vtisi o vzdržljivosti, vestnosti in vztrajnosti takratnih kurirjev. Na javkah so hitro izmenjali pošto in že so »dirkali« naprej. Trilčanska novinarska delegacija s Primorske — France Vreg-Mile, pokojni Tone Orel, dopisnik IX. korpusa, in podpisani — jih je komaj dohajala.

Sedanji predsednik skupščine občine Tolmin Franc Skok — med NOB je bil kurir na reledni postaji P-5 na Predmeji nad Ajdovščino — se takole spominja delovanja kurirjev na Primorskem:

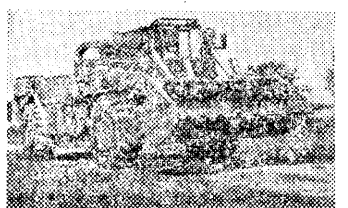
SODOBNA OBRAMBNA VZGOJA IN LJUDSKA ZAŠČITA

VOJAŠKA VEDA IN TEHNIKA

Univerzalen stroj

Na Češkoslovaškem so izdelali posebno vozilo, ki ga z ustreznimi priključki lahko vsestransko uporabljajo. Z njegovo pomočjo lahko grade in popravljajo ceste, usposablajo obvoze in zasile, posušijo odmrznjene ruševine, kopijejo zaklone in strelske jarkove, nakladajo kamione, vlečejo prikolice in evakuirajo tehniko.

Vozilo ima spredaj dvočeljustno lopato, ki jo lahko uporablja kot

buldozer, nakladalec, skreper, ekskavator in žerjav. Ima pa še posebno dodatno napravo za utiranje poti. Z vozilom in dodatnimi priključki voznik upravlja iz dvosedne kabine, ki je neprodušno zaprta, ima pa tudi vse potrebne ventilacijske naprave in gretje. V zadnjem delu vozila je ključka za evakuacijo pokvarjenih strojev in priključitev pluga za kopanje strelskih jarkov. Med dodatno opremo tega vozila spada tudi nož za rezanje kovinskih blokov.

Se nekaj tehničnih podatkov: vozilo tehta 25 ton, njegov motor pa ima 255 konjskih moči. Dolgo je skoraj deset, široko in visoko pa nekaj nad tri metre. Lopata zajame 2,7 m³ materiala, ki lahko tehta do 10 ton. Če jo uporabljajo za nakladanje, svoje delo opravljajo do višine 300 cm. Največja hitrost tega vozila znaša 60 km na uro. Večjo lahko brede, če ni globlja od poldruga metra. Prikolica ali pokvarjeni stroji, ki jih vleče za seboj, so lahko težki do 65 ton. V njegove rezervoarje gre 400 litrov goriva.

Prikrilo pretakanje goriva

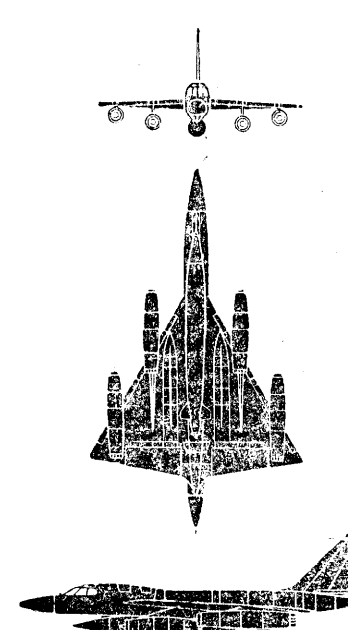
V sodobnem boju se dogaja marsikaj nepričakovane. Vzemimo samo primer, ko se prednji odred prebije na drugo stran reke in si tam napravi mostiče. Medtem ko se reki bližajo tudi že glavne sile, nenadoma pride od prednjega odreda brzokavalka: »Primanjkuje nam goriva!«

Prednjemu odredu bi sicer lahko takoj poslali gorivo, toda kako? Mostu ni, s splavi pa bi šlo prepočasno. Razen tega pa je to tudi nevarno, saj sovražno topništvo nenehno obstreljuje reko.

... Iz gostega grmovja na bregu reke nenadoma pripeljejo kamioni, natoženi z jeklenimi cevmi in črpalko. Na enem izmed njih je čoln, ki ga spuste v vodo. Pod varstvom dimne zavese začne vojski na bregu spajati posamezne kose v eno samo cev, ki jo nato s čolnom potegnejo na nasprotni breg. Cevi pa na rečni gladini ni opaziti, ker se potopi na dno. Nekaj minut kasneje začne delovati črpalka, ki potiska gorivo na nasprotno stran reke.

Tak način oskrbovanja z gorivom enot na nasprotnem bregu reke poznajo v madžarski vojski, na silki pa vidimo njihove vojske, kako vlečejo jeklene cevi čez reko.

AMERIŠKI STRATEŠKI BOMBNIK B-58

NA ZAHODU ŽE DLJE ČASA PIŠEJO, DA SO V SOVJETSKI STRATEGIJI NASTALE POMEMBNE SPREMEMBE

Kakšna je nova sovjetska strategija?

Na Vzhodu ne priznavajo, da gre za kako povsem novo strategijo, toda hkrati ne prikrivajo, da je njihova strategija precej drugačna, kot je bila doslej. To pa je videti in sklepati tudi po nekaterih novih vrstah orožja in po spremembah pri organizaciji oboroženih sil

Čemu služijo nova orožja, mornariška pehota, veliki zračni desanti, letalonosilke...?

Veliko pozornost so na zadnjih vojaških paradah in manevrih, ki jih je imela sovjetska vojska, med tujimi opazovalci vzbudile nekatere novosti.

Na jesenskih manevrih ob Dnjepru so uporabljali množične zračne desante. Orjaški helikopterji in transportna letala so v »sovražnikovo« zaledje prepeljali velike vojaške enote z vsem njihovim orožjem vred — s topovi, transportnimi vozili in celo tanki.

Na paradi ob petdesetletnici Oktobrske revolucije je svet prvič zvedel, da ima Sovjetska zveza tudi mornariško pehoto.

Čeprav so na takih pa-

radah za navadnega opazovalca najzanimivejše orjaške medcelinske in vesoljske rakete, so vojaškim strokovnjakom bile pomembnejše nekatere »drobnjarije«, kot so desetcevne »katjuše«, majhne rakete za obstreljevanje letal v nizkem poletu, taktične rakete na lahkih amfibijskih vozilih in še marsikaj drugega, kar ne spada samo v doseg medcelinske vojne.

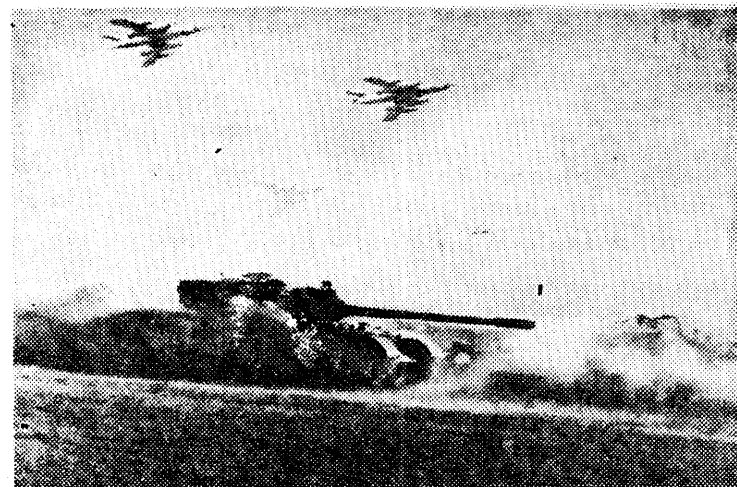
Na Zahodu se čedalje bolj širijo glasovi, da je Sovjetska zveza začela graditi tudi letalonosilke in nosilke helikopterjev, ki jih doslej ni imela — čeprav je njena vojna mornarica druga na svetu, v podmornicah pa je celo močnejša od ZDA.

Kaj to pomeni? Tudi to so dokazali, da se je sovjetska vojna doktrina močno spremenila. Še pred kratkim

so na Vzhodu menili, da lokalne vojne niso možne oziroma da morajo prej ko slej prerasti v splošno jedrsko vojno. Sedaj pa ugotavljajo, da lokalnih vojn ni nujno takoj povezovati s splošno vojno, zato pa je bilo treba tudi oborožene sile prilagoditi novim pogledom in jih usposobiti za vsako vrsto vojne — od splošne jedrske do omejene in lokalne vojne. Te spremembe je mogoče videti zlasti pri vojni mornarici, ki se je s svojimi podmornicami in drugimi plovilnimi enotami že močno oddaljila od sovjetskih obal.

Zakaj se je sovjetska strategija morala spremeniti?

»Krive« so Združene države Amerike. Znano je, da so ZDA vse do 1957. leta imele atomski monopol in so uporabljale atomsko orožje kot adut ustrahovanja tudi v politične namene. Razmere pa so se temeljito spremenile, ko je tega leta tudi Sovjetska zveza dobila prve medcelinske rakete izstrelke. Kmalu je bilo vzpostavljeno atomsko ravnotežje, ZDA pa so morale nastopiti z novo strategijo: z omejenimi in lokalnimi vojnami z grožnjo, da so pripravljene sprožiti celo atom-

JESENSKI MANEVRI OB DNJEPRU: SOVJETSKA VOJSKA V NEZADRŽNEM NAPADU

tudi zmogljivost zračnega in pomorskega transporta. To pa zato, da bi lahko čim hitreje intervenirale tam, kjer bi to bilo po njihovi oceni potrebno, in da bi tako ves svet čimprej postavile pred izvršeno dejstvo. To novo ameriško strategijo so v praksi preizkusili v Vietnamu, Dominikanski republiki in drugod.

Strah na Zahodu pred novo sovjetsko strategijo

Nova sovjetska strategija je ali pa še bo nevtralizirala ameriško strategijo omejenih in lokalnih vojn tako, kot se je to zgodilo pred desetimi leti z ameriškim ustrahovanjem in grožnjami z atomskim orožjem. Brž ko so Američani ugotovili, da sovjetske medcelinske rake-

KUPUJTE SAMO URADNO KONTROLIRANE ZLATE IZDELKE

"DARWIL"

GENERALNO ŠVICARSKO ZASTOPSTVO

TRST, Piazza S. Antonio Nuovo 4/I-II

NUDI PO SVETOVNIH KONKURENČNIH CENAH NAJVEČJO IZBIRO ZLATEGA NAKITA V EVROPI iz 14, 18 in 22-karatnega uradno KONTROLIRANEGA zlata

PRODAJA S POSEBNO GARANCIJO!

14-karatni zlat nakit od 650 Lit naprej
18 in 22-karatni zlat nakit od 750 Lit naprej

NA ZALOGI VEDNO PREKO 600 MODELOV UR

DARWIL in ARETTA

Ure znamke Darwil in Aretta lahko nabavite tudi v specializiranih trgovinah in veleblagovnicah v Jugoslaviji
SERVISI za vzdrževanje so organizirani v vseh večjih mestih v Jugoslaviji

STRATEŠKI BOMBNIKI

»Vietnamska vojna je dokazala,« piše ameriška revija »Aviation Week«, »da so strateški bombniki v nekaterih omejenih vojnah zelo koristni, in zato sedaj poveljstvo ameriških letalskih sil proučuje vsa vprašanja, ki so povezana z njihovo uporabo.«

Združene države Amerike so zadržale v oborožitvi 50 % bombnikov B-52, ki so vselej pripravljani, da se dvignejo v zrak takoj zatem, ko je dan znak za nevarnost, da se tako izognejo uničenju na tleh. Posadke teh letal še nadalje urijo v prevažanju vodikovih bomb.

V Angliji in Franciji pa imajo strateške bombnike še vedno za edinega prenašalca jedrskega orožja, čeprav tudi tam že pripravljajo raketna sredstva.

Izmed strateških bombnikov imajo v ZDA letala tipa B-52 in B-58, v Angliji »Victor« in »Vulcan«, v Franciji pa »Mirage IV«. Najnovejše in največje letalo B-52, »Victor« in »Vulcan« so že nekoliko predelane in so oborožene z dirigiranimi raketami »zrak-zemlja«, lete pa lahko tudi na majhnih višinah.

Letala B-52 so fizično že zastarela. To je opaziti po mnogih nesrečah, ki se dogajajo zaradi »utrujenosti« kovin. Bili so primeri, da so se med poletom trgala krila in deli repa ter nastajale eksplozije. Navzlic temu pa Američani upajo, da jih bodo po raznih izboljšavah zadržali v oborožitvi vsaj še do začeta naslednjega desetletja, čeprav so ta letala stara že najmanj sedem let.

Strateški bombnik B-52 ima posadko šestih moč. Na najnovejših in največjih B-52 G in B-52 H so strelca premestili v sprednjo kabino, odkoder lahko

prek televizije upravlja tudi z orožjem v repnem gnezdu. Tam sta dva topa 20 mm ali štirje mitraljezi 12,7 mm.

Če je bombnik B-52 predviden za prenos jedrskega orožja, potem lahko vzame s seboj do enajst ton tovora, sicer pa tudi več. Tako na primer na letala, ki jih uporabljajo v Vietnamu, nakladajo po 66 bomb, izmed katerih vsaka tehta po 340 kg (24 bomb obesimo pod krila, druge pa so v notranjosti letala). Če pa so bombe različne teže, potem vsako letalo lahko vzame po 108 bomb s skupno težo do 27 ton.

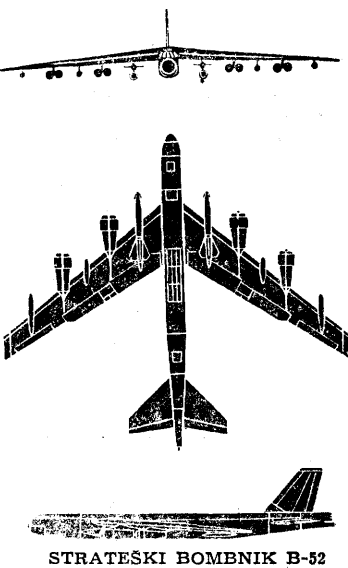
Na bombnike B-52 G in B-52 H pa namesto bomb lahko pritrjujejo tudi po dve raketi »Hound Dog«, ki jih izstrelje, preden prilete v cono protiletalskega objekta, katerega bi bilo treba uničiti. Revija »Air Forces« navaja, da imajo ZDA kakih 300 do 400 takih letal. Raketa te vrste ima lahko jedrsko bojno glavo z močjo 4 MT, kar ustreza učinku štirih milijonov ton navadnega razstreliva. Iz podatkov, ki jih navaja tuji tisk, je videti, da se raketa lahko sama izogiba protiraketni obrambi tako, da leti cikcakasto, se med poletom izmenično dviga in spušča ali pa leti tako nizko, da je nasprotnikove radiolokacijske postaje ne morejo zaznati.

Bombnik B-52 so prilagodili tudi za polete in delovanje na majhnih višinah. Na vajah, ki

sko vojno, če bi jih kdo skušal pri tem ovirati.

Posledica tega je bila, da so ZDA samo v štirih letih (od 1961. do 1965. leta) povečale število kopenskih divizij, namenjenih za klasično ali omejeno vojskovanje za 45 %, hkrati pa

so jih imeli v Južni Dakoti, so se letala spuščala do 240 metrov nizko od tal; to jim je mogoče zato, ker so opremljena

STRATEŠKI BOMBNIK B-52

s posebnimi radiolokacijskimi napravami, ki opozarjajo njihove posadke na morebitne ovire, v katere bi se letalo utegnilo zaleteti.

Ta letala so opremljena s posebnimi elektronskimi napravami, s katerimi ugotavljajo razporeditev nasprotnikovih radiolokacijskih postaj, nato pa jih uničujejo z lastnimi sredstvi.

Ameriški srednji strateški

Po vsem tem je lahko razumeti, zakaj je moralo prej ko slej tudi v sovjetskih oboroženih silah priti do »elementov« male »vojne« mornariške pehote, zračnodesantnih enot, ogromnih transportnih letal in helikopterjev, letalonosilk itd.

Bombnik B-58 lahko leti s hitrostjo do 2000 kilometrov na uro, dvigne pa se do 20.000 metrov visoko. Brez vmesnega pristanka preleti do 6000 kilometrov dolgo pot, kar pa je — po mnenju ameriških strokovnjakov — premalo. Zato so 1962. leta izdelali le 116 letal te vrste, izmed katerih jih uporabljajo še kakih osemdeset.

Bombnik B-58 je oborožen s šestcevnim topom 20 mm »Vulcan«. Ta je združen s posebnim radiolokacijsko-televizijskim sistemom, ki avtomatično poišče cilj in ko ga najde, ga ne spušča izpred »očí«. Letalo lahko otvori s klasičnimi ali jedrskimi bombami, pa tudi z razno elektronsko in aerofotografsko opremo.

Ameriški vodilni krogi, ki so sprejeli koncepcijo »mešanih strateških sil« (rakete in letala), še nadalje posvečajo veliko pozornost razvoju strateških bombnikov. Pri tem pa prihaja do nasprotij med voditelji ameriškega letalstva in obrambnim ministrstvom. Prvi menijo, da je treba graditi srednje in težke bombnike, s katerimi bi zaženjali dosedanje B-52 in B-58, medtem ko obrambno ministrstvo trdi, da ima raketo-jedrsko orožje prednost in da so strateški bombniki postali pomožno strateško orožje. Navzlic temu pa je pristalo na gradnjo novega srednjega bombnika FB-111, za kar pa naj bi potrošili čim manj sredstev.

te z jedrskimi bojnimi glavami lahko uničijo tudi njihova mesta, so morali priznati, da so njihovi atomski aduti izgubili vso veljavo. S tem je bilo vzpostavljeno ravnotežje, imperializem pa je bil pri uresničevanju svojih ciljev ob izredno pomembno sredstvo.

Ce je bilo mogoče pred desetimi leti onemogočiti ameriško jedrsko strategijo z ustreznimi sovjetskimi atomskimi inštrumenti, potem bo Sovjetska zveza zavrla sedanjo ameriško strategijo omejenih in lokalnih vojn le s podobnimi elementi »malih« vojn — s pomorsko pehoto in zračnimi desanti, z močno mornarico in transportnim letalstvom itd.

Nova sovjetska strategija je po temtakem obrambni ukrep pred ameriško agresivnostjo v svetu. Ki pa bo nedvomno zelo učinkovit in se njegove posledice že kažejo.

Da je na Zahodu nastalo veliko vznemirjenje, je videti tudi iz izjave generalnega sekretarja Atlantskega pakta Manilila Brozia, češ da Zahodu grozi nevarnost pred »novimi sovjetskimi mobilnimi silami, ki so sposobne, da nastopijo v katerem koli delu sveta.« Manililo Brozio se ni zmotil. Nova sovjetska strategija je dejansko nevarna tisti imperialistični politiki, ki skuša nasilno zavirati in preprečevati osvobodilno in revolucionarno gibanje v svetu, hkrati pa s pomočjo omejenih in lokalnih vojn zoževati obroč okrog socialističnih dežel z namenom, da ob prvi priložnosti dokončno obratuna z »mednarodnim komunizmom«.

Nova strateška načela Sovjetske zveze bodo ugodno vplivala tudi na uspešno izvajanje politike sožitja med narodi. S tem, ko sovjetske oborožene sile kjerkoli na svetu lahko vžejo Američane nase in jim preprečujejo izvajati vlogo žandarja mednarodnega imperializma, hkrati omogočajo manjšim deželam, da po svoje in brez vmešavanja od zunaj rešujejo svoje probleme.

V Varšavi bo mednarodni medicinski kongres, ki bo obravnaval posledice trpljenja internirancev

V letosnjem septembru bo v Varšavi 5. mednarodni medicinski kongres, ki ga prireja FIR (mednarodna federacija odporiških gibanj). Ze dosednji štirje taki kongresi, ki so bili v Københavnu, Moskvi in Bukarešti, so opozorili na hude posledice, ki jih občutijo na svojem zdravju nekdanji interniranci. Prihodnji kongres pa naj bi vsa dosedanja dognanja še bolj poglobil in utemeljil.

Pozne posledice lakote v motnjah prebave so pokazale, da je bila zmotna trditev, da se preživeli, ki so dolgo stradali, v nekaj tednih povsem pozdravijo, kakor hitro se začno hraniti normalno. Zdravniki,

deluje več normalno in muka enega vpliva na delovanje vseh drugih. In to povzroča pozne posledice, ki kvarno vplivajo na zdravje prizadetih, med katerimi so predvsem nekdanji interniranci in deportiranci. Le-ti so namreč trpeli ne samo zaradi lakote, mraza in stalne utrujenosti, marveč tudi zaradi strahotnega nasilja in nenehne smrtno nevarnosti.

V zvezi s tem ugotavljajo ti zdravniki, da je med tistimi, ki so preživeli nacistične zapore, uničevalna taborišča, dvajset in več let po njihovi vrnitvi umrljivost mnogo višja kot pri drugih ljudeh. Njihova življenjska doba je mnogo krajša.

Naj navedemo v tej zvezi nekaj izjav. Profesor Burše iz Prage je leta 1954 rekel:

»Prvo posvetovanje o boleznih nekdanjih deportirancev in internirancev, ki ga je priredil FIR, nam je močno pomagalo pri reševanju perečih problemov... sedaj posvečajo posebne komisije za upokojevanje mnogo več pozornosti ugotovitvam konference v Københavnu.«

Belgijski minister Lebuton je zapisal: »Kot sem že v senatu napovedal, nameravam razstaviti tabelle stopenj invalidnosti... Zahvaljujem se vam za poslano (poročilo) o konferenci v Københavnu, kakor tudi za vaše pobude.«

Kar zadeva posledice lakote v motnjah prebave, so profesorji Charles Richet, Gilbert Dreyfus in Henri Desoille ugotovili: »Čprav sodijo k tistim boleznim, katerih pasivni saldo je najtežji, vendar ni ta najbolj protisocialna bolezen še nikoli pripeljala do tako pomembnega skupinskega dela kot na kongresih, ki so jih organizirali tisti, ki so preživeli vse strahote taborišč.«

Toda moralo je priti do tega, da so posledice lakote povzročale vse več težav, da so jih v zadnjih letih

velike mednarodne ustanove (OZN, svetovne zdravstvene organizacije, UNESCO) postavile na dnevni red svojih pomembnih posvetovanj.

Gre pa še za druge posledice, predvsem za razne živčne bolezni, ki jih je povzročilo življenje internirancev pod strahotnimi vtisi in doživljaji. In namesto da bi te posledice z leti izginjale, razjedajo vse bolj zdravje nekdanjih internirancev. Profesorja Suola in R. Moynier, ki sta poskusno raziskovala utrujenost, sta ugotovila, da so se razmerna mladi nekdanji deportiranci vedli ob teh poizkusih tako kot starci.

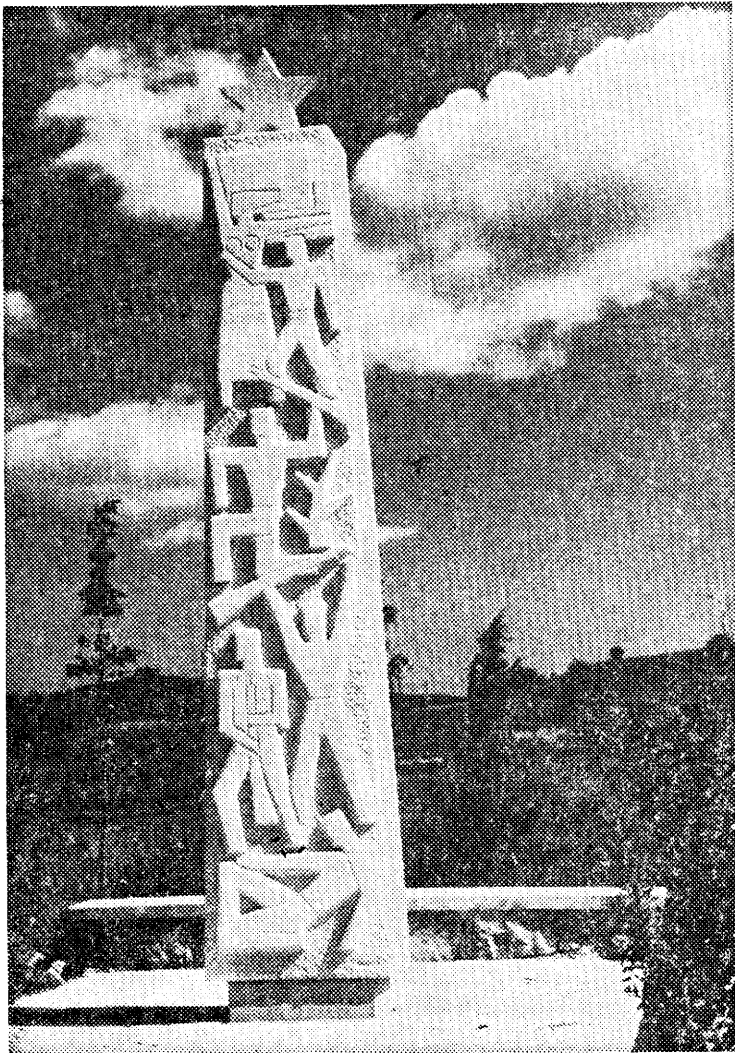
Ze dosednji štirje mednarodni medicinski kongresi so opozorili na res hude pozne posledice lakote in drugega trpljenja v zaporih in koncentracijskih taboriščih. Kljub temu pa so na dnevnem redu 5. kongresa v Varšavi še nadaljnje ugotovitve glede bolezni prebavil, psihofizioloških preiskav utrujenosti in predčasnega staranja pa tudi socialno-medicinski in pravni problemi, ki zadevajo delovno sposobnost nekdanjih zapornikov, internirancev in borcev odporiških gibanj.

Izdajanje in potrjevanje novih zdravstvenih izkaznic za kmete in kmete-borce

V smislu 29. člena zakona o zdravstvenem zavarovanju kmetov je bil izdan nov obrazec zdravstvene izkaznice za kmete in kmete-borce. Zdravstvene izkaznice za kmete so zelene barve, za kmete-borce pa bodo na naslovni strani tiskane z rdečo barvo in imele oznako »kmet-borci NOV«. Zavarovana oseba more uveljavljati pravico do zdravstvenega varstva na račun oziroma delni račun sklada samo v primeru, če ima zdravstveno izkaznico potrjeno vsako leto do konca meseca aprila. Veljavnost zdravstvene izkaznice potrdi pristojni zavod za socialno zavarovanje, če so v celoti plačani prispevki za preteklo leto (27. člen navedenega zakona). V zvezi s potrjevanjem zdravstvenih izkaznic so dobili komunalni zavodi za kmete-borce naslednja navodila:

»Ker so pravice kmetov-borcev, ki se krijejo iz proračunskih sredstev republike, sekundarnega značaja, to je vezane na osnovno zdravstveno zavarovanje kmetov, tudi kmetje-borci ne bodo mogli uveljavljati pravice do zdravstvenega varstva, če ne bodo plačali prispevkov za zdravstveno zavarovanje kmetov za preteklo leto do meseca aprila tekočega leta. Zdravstvene izkaznice pa se jim bodo potrdile v primerih, če so prispevki opisani, vključeni ali pa če teče postopek za ugotovitev neizterljivosti.«

Zaradi izdaje novih zdravstvenih izkaznic se bo letos potrjevanje izkaznic zavleklo do konca meseca maja, do tedaj pa bodo kmetje oziroma kmetje-borci lahko uveljavljali pravice do zdravstvenega varstva še s starimi zdravstvenimi izkaznicami.

SPOMENIK PADLIM BORCEM V BABNEM POLJU

ki se ukvarjajo s to zadevo — med te sodi tudi dr. Louis Fiches iz Pariza — pa ugotavljajo, da vsem celicam človeškega organizma »ostane v spominu« lakota, ki jih je tako hudo prizadevala. Ranitev prizade ne samo ranjeni organ, bolezen samo prizadeto tkivo, lakota pa poškoduje vse organe. Nobeno tkivo ne

Zaradi tega sklicuje FIR mednarodne medicinske kongrese. Le-ti opozarjajo na vse pozne posledice, ki jih nosijo v sebi vsi tisti, ki so preživeli strahote uničevanja po nacističnih taboriščih. Vse te bi morali že od začetka smatrati za hudo bolne in temu primerno tudi ravnati z njimi.

Delavnost borcev ni popustila

Pred dnevi so se v Velenju sestali delegati na občinski skupščini ZZB NOV in v skoraj štiriurni razpravi ugotavljali napredek svoje organizacije v zadnjih dveh letih. Prav tako so pregledali bilanco uspehov in težav, s katerimi so se v preteklih mandatih dobi srečevali. Toplo so v svoji sredini pozdravili goste, ki so se skupščine udeležili, predvsem Miho Mišico, Julija Beltrama, svojega župana Krapeža, sekretarja Hrastla in druge.

Žgato poročilo o delu občinske zveze, uvodne besede predsednika Malenška ter poročila predsednikov komisij so dopolnili v razpravi. S tehtnimi prispevki so orisali stanje organizacije na terenu in istočasno predlagali najboljše rešitve določenih problemov.

Delo zveze je bilo v času teh dveh let vsekakor razgibano. Aktivne so bile vse komisije in tudi sekretariat zveze, ki je uspel prav na vseh področjih in zasluži za svoje delo pohvalo.

Dobro je namreč uspela akcija za vročanje sredstev gospodarskih organizacij in zavodov v sklad stanovanjske izgradnje za borčevska stanovanja, saj je bilo zbranih in razdeljenih nad 38 milijonov starih dinarjev. Preostalih 9 stanovanjskih primerov bodo verjetno rešili še v letošnjem letu. Precejšnje pa je povpraševanje po stanovanjskih kreditih za adaptiranje in dograditev stanovanjskih hiš.

Urejena je skrb za borce in aktiviste, ki jih 67 prejema mesečne priznavalnine. Sklad pri občini je za te namene (zdravstveno varstvo, dijaške pomoči, enkratne pomoči) v letu 1967 razdelil 14.389.286 starih dinarjev. Maksimalna priznavalnina znaša le 20.000 starih dinarjev.

Delovna je bila med drugimi komisija za razvijanje tradicij in spomeniško varstvo, ki je izvedla številne prireditve, srečanja, razstave in pohode. Glavno srečanje je bil zbor članstva v okviru medrepubliškega sestanka borcev v Banjaluki, ki je povsem dosegel svoj namen. Ostal nam bo v trajnem spominu.

Delo zgodovinske komisije gre v zaključno obdobje. Komisiji je uspelo izdati knjigo »Od vstaje do zmage« v 2000 izvodih, sedaj pa zaključuje dopolnjevanje gradiva za krajevne kronike.

Pomembne uspehe je dosegla še komisija za vprašanja internirancev, čeprav dejavnost ujetnikov v njenem okviru ni prav zaživel. Sekretariat upa, da bo tudi to letos okreplil.

Pozitivno in uspešno je bilo tudi delo komisij za vojaške vojne invalide in ZROP.

Razveseljivo pa je, da so bila vsa združenja lani dokaj razgibana in dobro povezana z občinskim vodstvom. Uspehi zato niso izostali, bodo pa še večji, ker je njihov kadrovski sestav sorazmerno ugoden.

Skupščina je ob zaključku podprla prizadevanja občinskih in gospodarskih dejavnikov za čimprejšnjo uresničitev in pričetek gradnje III. faze TE Šostanj, saj je ta investicija življenjsko povezana z obstojem rudnika lignita Velenje, končno pa odločujoča, ali bo nad tisoč ljudi v dolini ostalo pri kruhu ali ne. Saleška dolina, ki je znana po zavestnih ljudeh med vojno in sedaj, zasluži vsekakor vsaj to, da se dolgoletne obljube o vrnitvi njenih vložnih sredstev za nerazvita območja na njeno območje uresniči.

Slavko Vrtačnik

ORGANIZACIJE ZVEZE ZDRUŽENJ BORCEV NOV!

Ko se odločate in planirate izlete po naši lepi deželi, ne pozabite na najmlajše slovensko mesto — VELENJE. Spoznali boste prijeten kotichek naše zemlje, se načudili okolju in lepoti mesta.

Naj vas ne bo strah za okrepljeno. Kolodvorska restavracija s prenočišči in dobro domačo hrano, Bife ter Saleška klet so vedno na razpolago gostu z odlično postrežbo in zmernimi cenami.

Vabi gostinsko podjetje »P O D G R A D O M « VELENJE

MODNA NOVOST IZ UVOZA V I. NADSTROPJU TRGOVSKE HIŠE IN V KONFEKCIJI ELITA

ŽENSKI KOMPLET: PLAŠČ IN OBLEKA

- Material: vezennina
- v bel in črni barvi
- tkanina je izdelana iz sintetične in uvožena iz Izraela
- Cena kompleta — 650,00 N-din

Vsak član ZZB NOV Slovenije

naj postane naročnik TV 15!

PRAVNA POSVETOVALNICA

Kako bi na stara leta dobil vsaj nekaj pomoči, nam piše tov. A. B. in opisuje svoje življenje. Pri tem navaja, da je invalid, da je izgubil nogo že v mladih letih in da zaradi tega med vojno ni mogel aktivno delovati za narodnoosvobodilni boj. Bil pa je vsekoli simpatizer, pomagal je partizanom, kolikor je mogel. Je sicer zaposlen, vendar pre malo zasluži, da bi bilo dovolj za družino. Njegova žena ni zaposlena, vendar prejema pokojnino. Kar dobita oba, je malo. »Vse skupaj ni veliko, ker vem, da gospodje zaslužijo mesečno pol milijona in cel milijon ter želodec nimajo večji kot mi, vam rečem.« piše dobesedno. Prosi, da bi mu preskrbeli vsaj kako pomoč. Zadovoljen bi bil, ko bi dobil kak dodatek. Ali pa da bi dobil vsaj kako podporo po bratu, ki je umrl v Dachau, in po njem nihče ničesar ne dobiva, ker je bil samski. Sicer pa ima dokaze, kako je med vojno podpiral borce.

Drug tovariš T. R. pa nam piše, če je zadosti to, da je član Zveze borcev, da bi zaradi tega imel brezplačno zdravniško pomoč. Potreben je popravila zob, rad bi šel na specialni pregled v Ljubljano, pa ne ve, ali ima vse to zastoj ali bo moral plačati.

Čprav gre za dvoje različnih pisem, sta si v bistvu vendarle obe precej podobni. Podobna pa so tudi nekatera druga pisma, ki jih dobivamo na našo posvetovalnico. Prosilci prosijo za pomoč, za kakršnokoli pomoč, za invalidnino, priznavalnino, pokojnino, za podporo, za dodatek,

Vsaj nekaj pomoči

samo da bi nekaj bilo. Pa čeprav za to niti ne navajajo kakih posebnih razlogov, oziroma niti podrobneje ne razlagajo, na kakšni osnovi naj bi prejeli pokojnino, invalidnino, podporo ali pomoč. Mimogrede sicer omenjajo, da so podpirali partizane, da so sodelovali z njimi med vojno. Toda to niti ni važno. Važno je, da prosijo za pomoč oziroma podporo, saj vendar njihov sosed dobiva to, drugi spet še več in tako naprej.

Razumljivo je, da ljudje živijo v težavah, da so dohodki majhni, da so potrebe velike in da si vsi še zdaleč ne morejo privoščiti tega, kar bi radi ali dosegli to, po čemer hrepene. Nekateri nimajo dovolj niti za preživljanje. Toda pomoč za vsako ceno, podpora brez osnove, pokojnina vsa-

komur, to vendar ne gre. Ze tako smo po vojni v tem pogledu šli predaleč in zajeli preširoko. Razumljivo je zato, da mora vsak, ki prosi za invalidnino, za priznavalnino ali za pokojnino, izpolnjevati pogoje, ki jih določa zakon. Samo to, da se sklicuje na svoje težave razmere, ne more biti dovolj. Pa tudi sklicevanje, da imamo vsi enake želodec, je neprimerno, če že ne rečemo kaj drugega. Res ne moremo odobravati pretirano visokih dohodkov, ki niso upra-

vičeni, na drugi strani pa vseh tudi ne moremo metati v isti koš in vsem izenačevati plače. Obseg dela, značaj dela, strokovnost, odgovornost — vse to je lahko tako različno, da res ne moreta imeti enake plače na primer snažilka in visokokvalificirani konstruktor tovarne, pa čeprav morata s svojim delom zaslužiti oba najmanj toliko, da jima je omogočeno normalno življenje.

Tovariš A. B. je invalid iz otroških let in zaradi tega ne prejema invalidnine, ker ni bil poškodovan v vojni. Če bi mu bilo zaradi aktivnega in organiziranega dela za cilje NOV priznana dvojno štetje medvojnih let in s tem značaj borca NOV, bi lahko prejemal dodatek za borce, če njegovi osebni prejemki ne dosegajo

920 N-din. Toda če tega svojstva borce še ni dosegel, je to zdaj prepozno, ker je rok za prijavo potekel že konec leta 1966. Če je aktivno sodeloval ali vsaj podpiral osvobodilni boj, bi mu eventualno šla priznavalnina, vendar le, če bi bil socialno ogrožen. To pa seveda ni, če je sam zaposlen in če njegova žena prejema pokojnino. Po bratu, ki je kot aktivist ali borec umrl v Dachau, pa tudi ne more prejemati invalidnine. Ni torej nobene zakonite osnove, da bi dobil kako pomoč ali podporo, vsaj ne po podatkih, ki nam jih je posredoval.

Prav tako tovariš T. R. ne more dobiti nobenih ugodnosti samo zato, ker je član ZZB NOV. Organizacija borcev je družbena organizacija in je že po svojem bistvu taka, da samo članstvo v tej organizaciji ne more nuditi nobenih takih ugodnosti, kot si jih želi tov. T. R. Kaj takega tudi ne more biti zapisano v statutu te organizacije. Res pa je, da ima tov. T. R. lahko pravice iz naslova zdravstvenega zavarovanja oziroma pravico do brezplačnega zdravljenja kot aktivno zaposlen delavec, kot upokojenec, še večje ugodnosti, če je morda nosilec spomenice 1941, če je vojaški vojni invalid, ali določene pravice, če ima kmetško zavarovanje. Samo zato, ker je član Združenja zveze borcev, pa ne more imeti nobenih posebnih ugodnosti ali pravic v zdravstvenem zavarovanju.

★
ARETTA

KUPUJTE SAMO URADNO KONTROLIRANE ZLATE IZDELKE

GENERALNO ŠVICARSKO ZASTOPSTVO
TRST, Piazza S. Antonio Nuovo 4/I-II

NUDI PO SVETOVNIH KONKURENCNIH CENAH NAJVEČJO IZBIRO ZLATEGA NAKITA V EVROPI iz 14, 18 in 22-karatnega uradno KONTROLIRANEGA zlata PRODAJA S POSEBNO GARANCIJO!

14-karatni zlat nakit od 650 Lit naprej

18 in 22-karatni zlat nakit od 750 Lit naprej

NA ZALOGI VEDNO PREKO 600 MODELOV UR

DARWIL in ARETTA

Ure znamke Darwil in Aretta lahko nabavite tudi v specializiranih trgovinah in veleblagovnicah v Jugoslaviji

SERVISI za vzdrževanje so organizirani v vseh večjih mestih v Jugoslaviji

Hanoi pričakuje mir

Mesec dni je že minilo od slovitnega govora ameriškega predsednika Johnsona, v katerem je dejal, da so Združene države Amerike pripravljene na pogajanja z Demokratično republiko Vietnamom, vendar se položaj le počasi premika naprej. Pred nekaj dnevi je generalni sekretar Organizacije združenih narodov U Tant izjavil, da kmalu pričakuje prvi sestanek. V zvezi s tem povzemamo bistveni potek dogodkov od avgusta 1964 do letos, kot ga je prikazala italijanska komunistična revija »Vie nuove«.

Se pred Johnsonovim govorom 31. marca letos je severno-vietnamski predsednik vlade Fam Van Dong v intervjuju izjavil: »Američani morajo spoznati, da bomo za zeleno mizo prav tako resni, kot smo resni na bojišču... Američani si še niso opomogli od udarca, ki so ga dobili (gre za veliko ofenzivo FNO in DR Vietnam od konca januarja letos naprej) in katerega številne posledice se odražajo na vseh področjih ameriškega življenja: na vojaškem, političnem, gospodarskem in družbenem.« Severnovietnamski premijer je s tem povedal, da so stremiljenja njegove dežele pri vsem vojskovanju namenjena predvsem miru. Dejaj, da si nobeno ljudstvo ne želi večno živeti v vojni, še manj pa majhno ljudstvo brez močne industrije in oborožitve.

ZDA so zmerom ignorirale to stališče DR Vietnam, ker so bile prepričane, da bodo zmogle »vojsko. Diplomatski poskusi za dosego sporazuma in začetek pogajanj niso številni, vendar pa so se začeli nekaj pred ameriškim bombardiranjem DR Vietnam:

AVGUST 1964 — Nekaj po incidentu v Tonkinskem zalivu, po severnovietnamskem napadu na ameriške torpedne čolne — napadu, ki so ga ZDA spretno izvajale, da so imele opravičilo za ofenzivo na DR Vietnam — je U Tant prišel s potovanja po svetu (Pariz, Moskva, Kairo). ZDA se niso začele napada na DR Vietnam in U Tant si je prizadeval za navezavo privatnih in uradnih stikov med DR Vietnamom in ZDA. Sprejel ga je tudi Johnson, ki ga je baje »spodbudil«. U Tant je nato pisal v Hanoi, od koder je dobil odgovor Ho Ši Minha: Hanoi je pripravljen poslati svojega predstavnika, ki bi se sestal s predstavnikom Washingtona. U Tant je odgovor posredoval Stevensonu, tedaj ameriškiemu predstavniku v OZN. Adlai Stevenson je dejal, da se strinja s predlogom iz Hanoja. Toda ZDA niso šle naprej. Stevenson je celo dobil naročilo, naj se neha pogajati z U Tantom. Ponesrečeni poskusi pogovorov so prišli na dan šele po smrti Adlaja Stevensona v Angliji in so povzročili veliko presenečenje in ogorčenje.

NOVEMBER 1965 — Nova pobuda za pogajanja je prišla iz Italije tedaj, ko je Johnson še ukazal eskalacijo, s katero je nameraval zlomiti odpor severnovietnamskega ljudstva. Giorgio La Pira, župan Firenc, je obiskal Hanoi, kjer se je pogovarjal s Ho Ši Minhom. Severnovietnamski predsednik mu je 11. novembra dejal: »Pripravljen sem iti kamorkoli, se srečati s komerkoli, samo da pride do miru.« La Pira je to sporočil zunanjemu ministru Fanfaniju. Amintore Fanfani je poslal sporočilo Johnsonu in nekako zahteval prekinitev ognja na kopnem, morju in v zraku, ustavitve novih pošilk vojakov (tedaj ni bil govor o umiku ameriških čet iz Vietnam), kar bi bil pogoj za začetek pogajanj. Johnson ni odgovoril naravnost. Zunanji minister Rusk je v njegovem imenu dejal, da ima Washington »svoje antene« (ne pa La Pirove ali Fanfanijeve): po njihovih ugotovitvah sklepa, da Hanoi »ni pripravljen« na pogajanja.

DECEMBER 1966 — Ameriška revija »Newsweek« je priobčila intervju z U Tantom. Generalni sekretar OZN je dejal, da je večkrat, vendar brez uspeha predlagal ameriški vladi »pobude, ki bi lahko prinesle konec vietnamskega konflikta«. Pobude so bile: prekinitev bombardiranja ter drugih vojaških akcij zoper DR Vietnam. U Tantova izjava je jasno razkrinjala ameriško sabotažo prizadevanj U Tanta—Stevensona in U Tanta—La Pira.

JANUAR 1967 — Severnovietnamski zunanji minister Nguyen Dui Trinh je dejal v pogovoru z avstralskim novinarjem Wilfredom Burchettom, velikim poznavalcem vietnamskih razmer, da bi prekinitev ameriškega bombardiranja DR Vietnam ter vsakega vojnega dejanja ne bila samo nujen, marveč tudi zadosten pogoj za začetek pogajanj. Tudi to popolnoma jasno ponudbo so ZDA zavrnile tako, da se sploh niso zmenile zanjo.

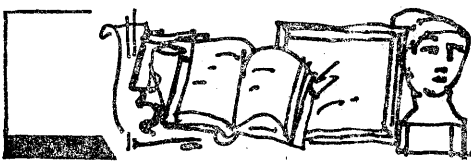
APRIL 1967 — Papež Pavel VI. je v začetku meseca prosil ameriškega podpredsednika Huberta Humphreya, naj vlada ZDA »stori nove napore za mir«. Istega dne je U Tant pozval ZDA, naj s svoje strani prekinijo vojaške akcije. Toda Johnson je 6. aprila odgovoril povsem nedvoumno: ZDA ne bodo prekinile bombnih napadov.

APRIL 1967 — 20. aprila je Rusk izjavil, da samo okrepitev ameriške vojaške angažiranosti lahko »prisili« Hanoi v pogajanja. Bela hiša je poslala v Vietnam nove vojake, vpoklicala so tudi del rezervistov. ZDA so imele tedaj v Vietnamu 440.000 mož, ob severnovietnamski obali je plulo čedalje več ladij (tudi dve letalonosilki in nekaj križark), katerih ogenj je začel uničevati obalo. Od konca leta 1967 do konca januarja 1968 je postal diplomatski in vojaški položaj ZDA nevzdržen: poskusi DR Vietnam, da bi ZDA prisilili v brezpogojno prekinitev zračnih napadov kot pogoj za pogajanja, so prepričali ameriško javnost: tudi tisti del, ki je bil ves čas pod vplivom tiska, ki ni naklonjen Vietnamu. Celo ameriški zavezniki so ZDA pokazali hrbet: Švedska, Finska, Nizozemska, Danska, Norveška. Septembra 1967 je Johnson izdelal tako imenovano »formulo iz San Antonia«: na prekinitev ameriških zračnih napadov naj bi »ustrezno« odgovoril Hanoi s prekinitvijo bojev. »Formula« je postavila na isto raven severnovietnamsko ljudstvo, ki se brani pred napadalci, in ZDA kot »osvoboditelje Južnega Vietnam«. Bila je brezuspešna. ZDA so bile čedalje bolj osamljene, njihov vojaški položaj je bil čedalje slabši.

DECEMBER 1967 — Zunanji minister DR Vietnam Nguyen Dui Trinh je naredil še en korak naprej: potrdil je svoje nekdane izjave novinarju Burchettu in dodal, da bi se pogajanja lahko začela takoj, ko bi ZDA nehale bombardirati njegovo deželo. Johnson je odgovoril, da v severnovietnamskem stališču »ni nič novega«: znamenje naj bi šele prišlo. Toda kakšno znamenje? Mar je bilo znamenje miru ali znamenje uspehov FNO v njeni ofenzivi, ki se je začela konec januarja letos? Tedaj je ameriška vojaška sila v jugovzhodni Aziji pokleknila: pripadniki FNO so napadli ameriško ambasado v središču Saigon, zasedli so Hue in nekaj deset drugih mest itd. V prvih mesecih letos se je osamljenost ZDA še povečala po tistem, ko se je U Tant vrnil s potovanja (New Delhi, Pariz, Moskva), ra katerem je dobil potrdilo, da pogajanja ovirajo samo Američani. Potemtakem je odveč vprašanje, zakaj je napoved prišlo do slovitnega Johnsonovega govora 31. marca letos. Odgovor je v trditvah severnovietnamskega premiera Fam Van Donga ter v diplomatskih, političnih in vojaških dogodkih, ki so na kratko prikazani zgoraj.

Vendar je treba priznati, da Johnsonov govor 31. marca in odgovor ZDA na pripravljenost Hanoja za pogajanja še nista dokaz, da so se pogajanja začela. Prav tako ni gotovo, da bo mir sklenjen v doglednem času. Znano je, kako so Američani sabotirali pogajanja v Koreji. ZDA so zaradi mednarodnega, notranjega, gospodarskega in diplomatskega položaja že zaigrale »svoje« priljubljenosti: predvsem iz idealnih in moralnih razlogov. Na vojaškem področju imajo samo eno »možnost«: lahko še naprej uničujejo vietnamski polotok, ubijajo ljudi in izžubljajo svoje vojake, ne da bi pri tem mogle upati na to, da bi uklonile ljudstvo, ki se bojuje za svobodo in neodvisnost in ki ima pri tem vso podporo socialističnih dežel in svobodne vesti vsega sveta.

Priredil S. Ivano

KULTURA IN PROSVETA

RAZGOVOR Z ZVONETOM KRŽISNIKOM, LETOSNJIM TOMSIČEVIM NAGRAJENCEM

Človeški rod danes, včeraj, jutri ...

Letošnja podelitev tradicionalnih Tomsičevih nagrad je že za nami. Enajst slovenskih časnika je prejelo to javno priznanje za posebne dosežke na področju časnikarstva. Med nagrajenci zasledimo tudi ZVONETA KRŽISNIKA — nagrajo ga je dobil za radijsko oddajo USTVARJALNOST IN CLOVEČNOST V NARODNO-OSVOBODILNEM BOJU, ki so jo predvajali lansko leto na dan vstaje.

Sredi neutrudnega hlastanja za čim »koristnejše« izkoriščanim časom se je napoved predvajanja tega drobnega bisera idejne ustvarjalnosti in našim radijskim programom verjetno marsikomu izmuznila izpred oči. Naj vam jo torej v skopih obrisih predstavim.

V oddaji se nizajo izvrstno podani razgovori z dr. Rudolfom Obračunom, Matejem Borom, prof. dr. Maksom Šnuderlom in Ivom Subicem, v katerih je avtor kot njihov usmerjevalec zvesto prisluhnil

živni prisotnosti tematike naše ga narodnoosvobodilnega boja in tradicijo tistega obdobja domiselno prenesel v naš čas. Misli, ki skozi vso oddajo povezujejo razgovore, povezujejo minulost s sedanjostjo in vprašujoče zaidejo tudi v neznano prihodnost, pa nam kažejo Zvoneta Kržišnika kot izredno tenkočutnega in poštenega zapisaivalca.

Zvesto sem sledila avtorjevim mislim-povezavalkam in s posebno pozornostjo spremljala besede njegovih sogovornikov.

S kolikšno ljubeznijo in spoštovanjem so v svojih razmišljanjih govorili o tistem enkratnem neugasljivem žaru plemenitih prizadevanj na vseh področjih ustvarjalnosti in v odnosu do sočloveka, ki ga lahko rodi le čas, enak tistemu pred več ko petindvajsetimi leti... in ki ga iz dneva v dan redkeje srečujemo.

Zakaj ne poiščemo tega ne-

usahljivega vira plemenitosti, če smo ga izgubili in če se nam je po tolikih letih odtujil, zakaj mu prijateljsko ne ponudimo roke? In ko bo postal spet del nas samih in naših prizadevanj, ga skrbno negujmo in takšnega, kot je, ponujamo tam, kjer so mu duri še vedno zapahnjene.

Vprašanja, želje in misli, ki so se mi porajale ob ponovnem podoživljanju radijske oddaje »Ustvarjalnost in človečnost v NOB«, so ostale brez odgovora in brez tolažilne besede.

• Moramo res pustiti časa čas?

V takem razpoloženju sem pripravljala vprašanja, ki sem jih želela postaviti Zvonetu Kržišniku. Vprašanja pa so nehate in mimo vprašanja dobivala odgovore v nekaterih mislih, ki jih je avtor nanizal že v oddaji sami. Le prepisati jih je bilo treba. In ni mi bilo žal.

Le pozorno prisluhnite!

ljubja. Razvnela je dušo človeka in množice, netil usvarjalni ogenj, ki je požiral sleherni klico brezčilnosti, fatalizma in slepega hlastanja po predmetih. Ves je bil vdan človeku ta čas, njegovi težnji po akciji in gospostvu nad usodo.

Obdobje osvobodilnega boja, obdobje revolucije jugoslovanskih narodov.

Štiri leta boja, štiri leta slovenskega partizanstva prešinja čustvo, ki ga z besedami ni mogoče obeti. Partizani rami so mu rekli tovarišje. V pojmu tovarišje je bilo zajeto vse: odpoved in žrtve za sočloveka, ustvarjalni pogum in tveganje, delo, ki ga ne plačuje denar, ampak svetloba v srcu. Tovarištvo je bila razsežna skupna ideja, hkrati osnova in namen, vzrok in posledica akcije. Bilo je to izenačenje človeške vrednosti, ne glede na rod, stan in poklic borcev. Korenine vseobsežnega čustva so se zadirale globoko v telo naroda, srkale so hrano iz veličastnih ciljev, med katerimi je bil poglavitni — osvoboditev človeka izpod vseh jarmov preteklih, takratnih in prihodnjih dni...

In kaj mu je dolžnost storiti, človeškemu rodu?

ZVONE KRŽISNIK: V njem samem tiči moč, da bo odsunil te težke brastove duri. Vendar bo moral pogledati vase in poiskati vrednote, zložene davno; zgubljene onkraj atomskega velika.

Najti bo moral mir, prijateljstvo in tovarištvo. Nadalje še odkritost, poštenje, življenjsko radost in vero v bivanje. Zvezal bo te zeli v trden snop in si tako omislil napravo, da bo zmagoslavno mahal z njo. Prihodnosti in brk.

Razgovor pripravila: Milena Strajnar

Kaj nosi s seboj na svoji dandanašnji nemirni poti človeški rod in kam hiti?

ZVONE KRŽISNIK:

Na vrata Prihodnosti trka... S težkim okovjem okovane, z masivnimi zapahi zaslonjene se dvigujejo duri pred njim. Zavrgel je ključ, pozabil gesla, ki bi mu jih mogla odpreti. V dve gubi sključen poslušal ukaze Jutrišnjice, prihajajoče skozi visoko lino:

— Spustim te noter, če izprazniš vrečo, ki ti bremeni hrbet. Videti hočem reči, ki jih

nosiš, da ne boš ugonobil sebe in mene.

Starce — človeški rod odvrže vrečo in razloži v predverju Prihodnosti sijajne predmete: motorje, robote in električne računalnike, pakete bankovcev in lonce cekinov, rakete, atomske in hidrogenske bombe, mošnične morfije in heroine, epruvete s kulturami virusov in bakterij, evangelij markiza de Sada, avtograme klovšarjev, poezijo modernih poetov, električne kitare in usnjene jopiče huliganov.

Ponosno se ozre starce v vi-

šino: Glej, Prihodnost, kakšne zaklade prinašam.

— A kje imaš ljubezen, resnico, lepoto, kje vero v človeka in njegovo delo? Kam si založil zaklade duha? Brez teh vrednosti in mojem hramu ne boš mogel obstati...

Kako pa je bilo pred več ko petindvajsetimi leti...?

ZVONE KRŽISNIK:

Nekoč je bil v daljnem kotu Evrope čas, ki je elementarno zanikal to mračno vizijo. Sredi obupa in revščine je dramil junaštvo, prižigal luč svobodo-

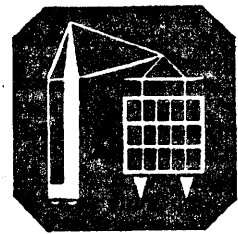
Proizvajamo litobetonske

montažne garaže

in jih dostavljamo na dom!

Podjetje za visoke gradnje

STAVBAR - MARIBOR

Partizanska ljudska pesem

PARTIZAN

Po hribih jaz okrog blodim,
od doma sem pregnan;
ker ljubim ves slovenski rod,
postal sem partizan.

Visoke gore, temni gozd
so partizanu dom;
v njem svobode srečni dan
morda dočaka bom.

Požgali so mi rojstni kraj,
odgnali drage vse.
Bogve, če jih še videl bom,
morda že v grobu spe.

Al ena misel še živi,
da narod vstaja spet.
Na vzhodu zarja se žari,
prihaja novi svet.

Pesem je partizanska in druga
na ponarodelo melodijo in pesem
»Ciganska sirotka«.

OJ DRAGI BRATCI

Oj dragi bratci vi,
kje počivajo vaše kosti?
Po trnji in grmju ste hodili,
da bi nam svobodo priborili.
Tam je ležal partizan,
poln težkih ran,
na vse strani se je oziral,
svoje roke in oči proti nebu upiral,
da bi prišla mu pomoč,
pa je ni od nikod.
Ni očka ne mamice
ne brata ne sestrice,
da bi mu prinesle kapljo trišne vodice,
da bi mu čez pogostile,
da bi mu tolažbo v srce vlile,
da bi mu sladko besedo dale,
da bi mu rane krvave oprale
in povežale...

To pesem je, po resničnem pretrpljenem dogodku, napisala preprosta žena Ana Deško iz Ospa v Istri leta 1944.

IMELI SMO LJUDI ...

Tone Urbančič

Neizprosna smrt, ki vse pogostje posega v vrste nekdanjih borcev in drugih udeležencev NOV, je zopet zamahnila in v sveže izkopani grob so položili Toneta Urbančiča.

Ze pred 79 leti mu je zibelka stekla v ljubljanski delavski družini. Po končanem študiju na učiteljsko se je z vso vnamo in predanostjo posvetil vzgojnemu in učnemu delu med mladino in ljudstvom.

Ko so fašistični zavojevalci razkosali in preplavili našo deželo, je bil v Ljubljani med prvimi aktivnimi sodelavci OF. Njegov dom je takrat bil vedno na voljo za razne, predvsem mladinske OF sestanke, kadi njegov štiri otroci so bili od vsega začetka okupacije med najagilnejšimi mladinci na terenu. Enega sina so mu ustrelili italijanski fašisti, drugi se je iz NOV vrnil kot vojaški vojni invalid. Vse to pa je samo še prispevalo k povečani aktivnosti ostalih članov družine.

Po osvoboditvi se je pokojni Tone Urbančič z vsem srcem in nepopisno življenjsko silo posvetil delu za obnovo porušene domovine. Bil je neumoren član četirnega izvršnega odbora OF in rajonskega ljudskega odbora ter vodja prostovolnih del v takratni četrti Vič. Prav zato so mu izkazali čast, da je zasnil prvo lonato ob začetku gradnje nove tržaške ceste.

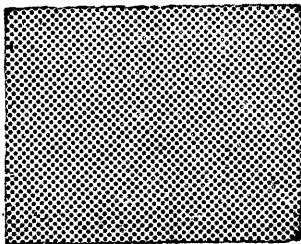
Po upokojitvi je opravil vrsto odgovornih nalog pri organiziranju zdravstvenih kolonij, šolskih kuhinj, bil je sodni skrbnik zavoda za slepo mladino ves čas pa tudi aktiven član združenja borcev.

Vsem tistim, ki so ga v letih njegove vsestranske aktivnosti in neumorne delavnosti poznali, je bil vzor aktivista, vzor političnega delavca, ki mu je bil pojem »počitek« neznan vse dotlej, dokler je nanj čakalo delo za skupnost. Neumorno je delal vse dotlej, dokler ga ni srlo zadržba holecen.

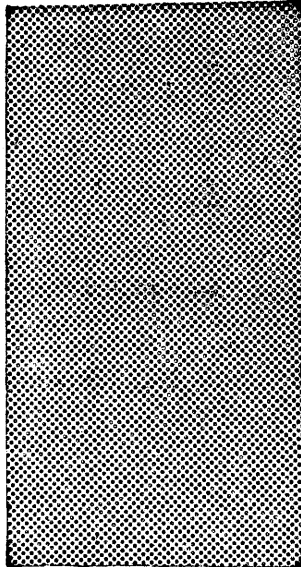
Redi mu lahka domača zemlja, za katero je toliko žrtvoval in delal. Nam pa bo ostal v trajnem spominu svetel lik njegovega plodnega življenja.

V. M.

Vsak član
ZRD NOV Slovenije
naj postane
naročnik
TV 15!

Vsem delovnim ljudem čestitajo za praznik 1. maj

KREDITNE BANKE IN HRANILNICE SLOVENIJE

Dolenjska banka
in hranilnica,
Novo mesto

Gorenjska kreditna
banka, Kranj

Kreditna banka,
Celje

Kreditna banka,
Koper

Pomurska kreditna banka, Murska Sobota

Kreditna banka in
hranilnica, Ljubljana

Kreditna banka,
Maribor

Kreditna banka
in hranilnica
Nova Gorica

Kreditna banka,
Ptuj

Industrija gradbenega materiala in gradbeništva

IGRAD, Vrhnika

- izdelava zidne, strešne, dimnikarske in fasadne opeke
- visoke gradnje, stanovanjske in industrijske, ter gradnja za tržišče
- stavbno mizarstvo, kamnolomi, izdelava marmornatih blokov, lomljenca in teraco peska

NAJ ŽIVI PRAZNIK DELA — 1. MAJ

Občinska skupščina Ajdovščina

IN DRUŽBENO POLITIČNE ORGANIZACIJE

ČESTITAJO ZA 1. MAJ — PRAZNIK DELA IN USTVARJALNIH USPEHOV

OBČANOM ŽELIMO PRIJETNO PRAZNOVANJE IN POČITEK
OB PRAZNIČNIH DNEH OBČINSKEGA PRAZNIKA IN SPOMINA
NA USTANOVITEV PRVE SLOVENSKE VLADE

VELETRGOVINA

Koloniale

s poslovnimi enotami: v POLJČANAH, DRAVOGRADU in ORMOŽU

PRODAJA

- PREHRAMBENO BLAGO IN GOSPODINSKE POTREBŠČINE
- ALKOHOLNE IN BREZALKOHOLNE PIJAČE
- TEKSTILNO IN GALANTERIJSKO BLAGO
- ŽELEZNINA, PORCELAN IN STEKLO

Telefon: Maribor 22-954, Poljčane 82-517, Dravograd 83-040, Ormož 29
Telegram: »Koloniale« Maribor
Telex: 33199

Kartonažna tovarna Ljubljana Čufarjeva 16

ČESTITA VSEM DELOVNIM
LJUDEM IN KOLEKTIVOM
TER POSLOVNIM
PRIJATELJEM ZA 1. MAJ

»Novoteks« tekstilna tovarna

Novo mesto

ČESTITA DELOVNIM LJUDEM,
KOLEKTIVOM
IN POSLOVNIM PRIJATELJEM
ZA 1. MAJ
PRAZNIK DELA
IN USTVARJALNE MOČI
TER SOLIDARNOSTI

»Šoštanj«

TRGOVSKO PODJETJE Z USNJEM
NA VELIKO IN MALO

LJUBLJANA, Trubarjeva 39

se pridružuje čestitkam za 1. maj,
praznik dela in želi
prijetno praznovanje,
poslovnim prijateljem pa nadaljnjo
naklonjenost

Elektro Ljubljana

s poslovnimi enotami:

LJUBLJANA MESTO
LJUBLJANA-OKOLICA
NOVO MESTO
KOČEVJE in
TRBOVLJE

čestita vsem potrošnikom
električne energije za 1. maj
praznik dela

Splošno mizarstvo Grosuplje

ČESTITA DELOVNIM LJUDEM
IN POSLOVNIM PRIJATELJEM
ZA PRAZNIK DELA 1. MAJ

POSLOVNIM PRIJATELJEM
SE PRIPOROČAMO
ZA SODELOVANJE

Skupščina občine Cerknica

Z DRUŽBENO POLITIČNIMI
ORGANIZACIJAMI

čestita delovnim ljudem,
kolektivom
in poslovnim prijateljem
ob prazniku mednarodne
delavske solidarnosti 1. maju

KREDITNA BANKA IN HRANILNICA NOVA GORICA

ČESTITA VSEM DELOVNIM LJUDEM
ZA PRAZNIK DELA 1. MAJ

DELOVNI LJUDJE! VLAGAJTE IN ZAUPAJTE SVOJE PRIHRANKE
NAŠEMU DENARNEMU ZAVODU. POLEG VARNE NALOŽBE
SE VAM PRIHRANJENI DENAR SE OBRESTUJE

veliki spomladanski REGRES

Regres velja od 26. februarja do zgodnje spomladi. Kder
kupi premog sedaj, si zagotovi naslednje ugodnosti:
nižjo ceno, zanesljivo in takojšnjo dobavo, boljšo kako-
vost ter višjo kalorično vrednost zaradi osušitve.
RUDNIK LIGNITA VELENJE

Z TP Ljubljana

Transportno podjetje Maribor

MARIBOR, KOPITARJEVA 5

- vam nudi naslednje usluge: — prevoz potnikov z vlaki — rezerviranje sedežev
— prevoz blaga z vlaki — menjavo valute
— dovoz blaga na dom (po cesti) — špedicijske posle
— odvoz blaga z doma (po cesti) — transportne informacije

Obračajte se na naslednje naše telefonske številke: 25-150 h. c., 21-222 informacije, 22-506 kamionski promet.
Za naročila se priporočamo!

ČESTITA VSEM DELOVNIM LJUDEM
ZA PRAZNIK DELA 1. MAJ

HITER IN ZANESLJIV PREVOZ —
DOSTAVA NA DOM

GOSTINSKO PODJETJE

NOVA GORICA

MARIBOR, TRŽAŠKA CESTA 89

se priporoča s svojimi obrati, v katerih boste vsak čas postreženi z dobro pripravljenimi jedili, ter pristno kapljico po zmernih cenah in solidno postrežbo.

- Obrat CENTER, Maribor, Tržaška cesta 89
- Obrat KMEČKI DVOR, Maribor, Tržaška cesta 77
- Obrat DOBRAVA, Maribor, Ptujška cesta 186
- Obrat OB POTOKU, Hoče 12
- Obrat VINOTOK, Fram št. 90
- Obrat PRI DRAVI, Zg. Duplek št. 5
- Obrat PRI LIPI, Miklavž 212
- Obrat PEKRSKI GROZD, Pekre št. 31
- Obrat VESELI KMET, Zg. Poljčane št. 23
- Obrat PRI KOLODVORU, Rače št. 206
- Obrat ZELENI VRT, Dvorjane 12
- Obrat NA POLJU, Starše 84
- Obrat LOVEC, Maribor, Moškova 4
- Obrat MARIBORSKI DVOR — restavracija Maribor, Ljubljanska 4
- Obrat POD POHORJEM — restavracija, prenočišča, Maribor, Pohorska 29

Skupščina občine Nova Gorica

Z DRUŽBENO POLITIČNIMI ORGANIZACIJAMI

čestita vsem delovnim ljudem in kolektivom
za praznik dela in mednarodne delavske solidarnosti
— 1. maj

BORCI NOV • INVALIDI NOV • REZERVNI OFICIRJI
IN PODOFICIRJI JA

naši svojci, naši prijatelji in znanci in na sploh bralci glasila
ZVEZE ZDRUŽENJ BORCEV NOV SLOVENIJE

VARČUJEMO

1. za stara leta (koriščenje obresti za prihodek in dodatek k pokojnini)
2. za primer bolezni, za dodatno pomoč in strežbo (koriščenje obresti za izboljšanje v težki sili)
3. za dopuste in izlete. Znesek, ki se mu mesečno lahko odrečemo, nam z dodatnimi obrestmi omogoči vsako leto lep dopust na morju ali na planinah
4. za nakup stanovanja ● za gradnjo individualne stanovanjske hišice ● za gradnjo počitniške hišice ● za nakup in gradnjo garaže ● za komunalno ureditev objektov

SPLOŠNI POGOJI RAZPISA

V redna četrletna nagradna žrebanja Kreditne banke in hranilnice Ljubljana so vključeni vsi vlagatelji, ki varčujejo pri poslovnih enotah naše banke, pri hranilnih blagajnah delovnih organizacij in poštah, ki poslovno sodelujejo z našo banko. Pri žrebanju pridejo v poštev vsi vlagatelji vezanih hranilnih vlog in lastniki vezanih deviznih računov, kakor tudi stanovanjski in kmetijski varčevalci, ki že imajo ali bodo imeli do 30. aprila 1968 vloženi najmanj 2000 N-din z odpovednim rokom nad eno leto.

Za vsakih 2000 N-din ena žrebna številka.

Žrebanje bo v mesecu maju 1968, številke izžrebanih hranilnih knjižic bodo objavljene v dnevnih časopisih in po radiu.

Pravica vlagatelja do nagrade preneha tri mesece po objavi izida nagradnega žrebanja.

Podrobnejše brezplačne informacije lahko dobite pri vseh poštah v Sloveniji, hranilnih blagajnah, pri delovnih organizacijah in pri poslovnih enotah Kreditne banke in hranilnice Ljubljana:

OSREDNJA POSLOVNA ENOTA LJUBLJANA, ŠUBIČEVA 2 in podružnicah:

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA, BEOGRAD, DOMŽALE, KAMNIK, KOČEVJE, TRBOVLJE ter ekspoziturah:

v Ljubljani: BEŽIGRAD, Titova 55 — Moste, Proletarska 1 — STARA LJUBLJANA, Mestni trg 16 — SIŠKA, Celovška 99 in VIČ, Tržaška 36

izven Ljubljane: ČRNOMELJ, GROSUPLJE, HRASTNIK, KOČEVJE, LITIJA, LOGATEC, MEDVODE, RAKEK, RIBNICA, VRHNIKA, ZAGORJE

Zaupajte svoje prihranke poslovnim enotam Kreditne banke in hranilnice Ljubljana. Vaše zaupanje nagradujemo z lepimi nagradami pri nagradnih žrebanjih in z najvišjimi obrestnimi merami, in sicer:

	Hranilne vloge	Devizne račune
navadne vloge in devizne račune	6,25 %	6,25 % — od tega 4 % v devizah
vezane vloge in devizne račune z odpovednim rokom nad 1 leto	7 %	7 % — od tega 6 % v devizah
vezane vloge in devizne račune z odpovednim rokom nad 2 leti	8 %	8 % — od tega 6 % v devizah

Odločite se tudi vi za varčevanje pri Kreditni banki in hranilnici Ljubljana.

Doslej še nismo bili razočarani, ker smo varčevali pri KBH Ljubljana in njenih poslovnih enotah in podružnicah.

Uverjeni smo, da bomo v bodoče ravno tako zadovoljni, zato VARČUJMO pri

KREDITNI BANKI IN HRANILNICI LJUBLJANA

IZREDNO BOSTA ZADOVOLJNA VAŠ GOST IN VAŠA DRUŽINA, ČE BOSTE SKRBN

PRIPRAVILI KVALITETNE TESTENINE RENOMIRANE TOVARNE

»INTES«

ŽIVILSKI KOMBINAT

MARIBOR, Mlinska cesta 19

DELOVNIM LJUDEM IN POSLOVNIM
PRIJATELJEM PRISRČNE ČESTITKE
ZA PRAZNIK DELA — 1. MAJ

Zavod za pospeševanje turizma

Portorož

*Sončni Portorož
vabi s svojimi hoteli,
restavracijami,
zabavnimi
in rekreacijskimi
objekti na prijetno
prvomajsko
praznovanje*

OBČINSKA SKUPŠČINA GROSUPLJE

**in družbeno politične
organizacije**

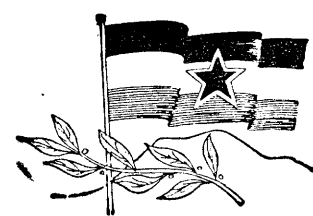
*čestitajo vsemu
prebivalstvu,
delovnim kolektivom
in poslovnim
prijateljem
za 1. maj,
praznik dela*

SKUPŠČINA OBČINE POSTOJNA

**in družbeno
politične
organizacije**

čestita vsem delovnim ljudem,
kolektivom in vsemu
prebivalstvu za praznik dela —
1. maj

Zavod
**»Postojnska
jama«
Postojna**

čestita vsem delovnim ljudem
za 1. maj

Vabimo vas na ogled
znamenitosti kraškega podzemlja

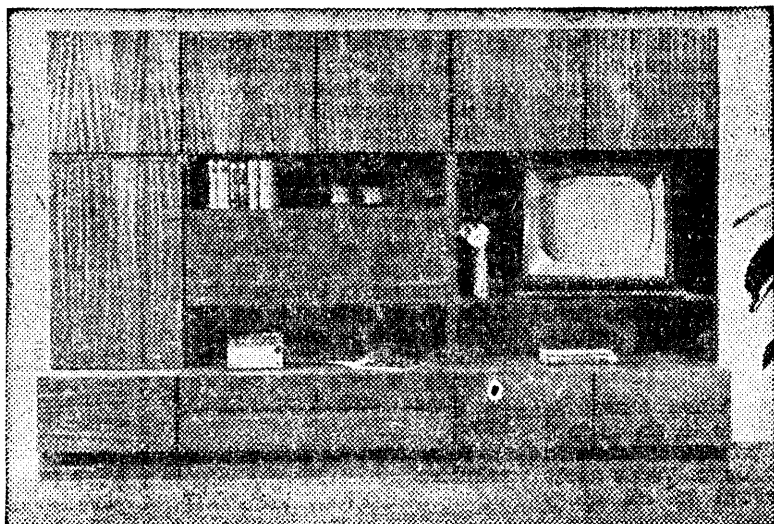

LESNI KOMBINAT LJUBLJANA

LJUBLJANA, LANGUSOVA 8

PROIZVAJA:

- STAVBENO MIZARSKE IZDELKE VSEH VRST
- TESARSKE IZDELKE VSEH VRST
- LESNO GALANTERIJO
- MONTAŽNE STANOVANJSKE HIŠE
- WEEKEND HIŠE
- GARNITURNO IN KOSOVNO POHIŠTVO V VSEH VARIANTAH
- EMBALAŽNE ZABOJE VSEH VRST
- ROLETE IN ZAVESE V RAZLIČNIH BARVAH
- REZAN LES IGLAVCEV IN LISTAVCEV VSEH VRST

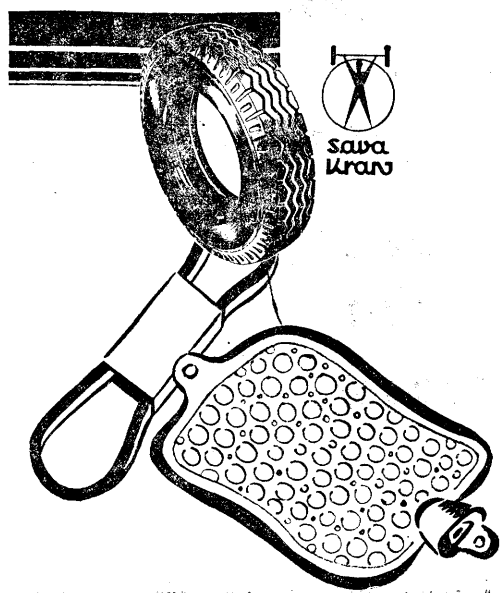
BREST Cerknica

ZAHTEVAJTE V TRGOVINAH POHIŠTVO BREST, KI GA ODLIKUJEJO
SODOBNA OBLIKA, UPORABNOST IN MEDNARODNO PRIZNANA
KVALITETA

PREDSTAVLJAMO VAM IZDELEK IRVIN — STENSKA OMARA

VSEM DELOVNIM LJUDEM, KOLEKTIVOM IN POSLOVNIM
PRIJATELJEM ISKRENO ČESTITAMO Z NAJBOLJŠIMI ŽELJAMI
ZA PRVOMAJSKE PRAZNIKE

»SAVA«, Kranj

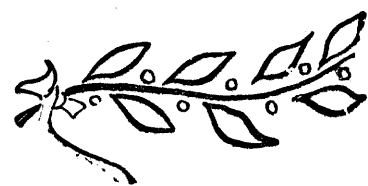

izdeluje

poleg kvalitetnih pnevmatik

- KLINASTE JERMENE
od 450 do 14.000 mm
- PROMETNE STOŽCE, BLATNIKE
za kamione
- CEVI
- GORSKE PODPLATE
- TEHNIČNE PREDMETE itd.

Poslužujte se naših prodajal!

»LILET«

tovarna obutve

INDUSTRIJSKA 5 — MARIBOR

- IZDELUJE
- KVALITETNO OBUTEV
V BOGATI IZBIRI

POSLOVNIM PRIJATELJEM
IN DELOVNIM LJUDEM
ČESTITAMO ZA 1. MAJ

OBČINSKA SKUPŠČINA Kamnik

IN DRUŽBENO POLITIČNE
ORGANIZACIJE

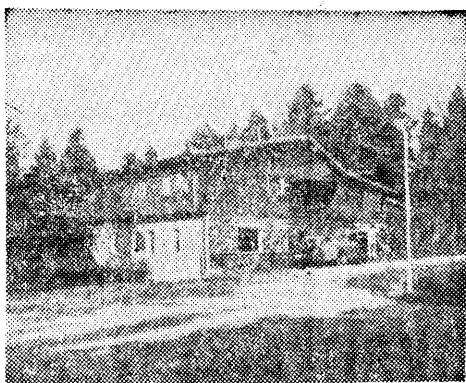
čestitajo delovnim ljudem
in kolektivom za 1. maj
praznik dela

TRGOVSKO GOSTINSKO PODJETJE

ŠKOCJAN

RAKEK PARTIZANSKA 1

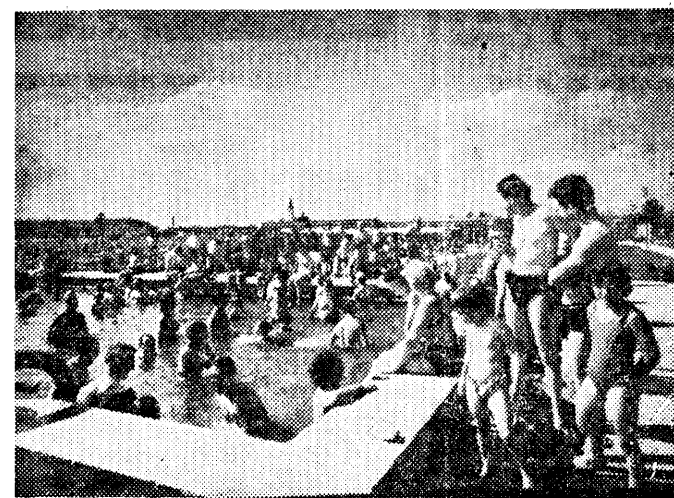
● ZANIMIVOSTI: V Cerknici ostanki tabora proti turškim vpadom z dvema stolpoma in obzidjem, v katerem je tudi cerkev v gotičnem slogu. V 2 km oddaljenih Zelšah cerkva z edinstvenim tlorisom v obliki deteljice. Na 45 minut oddaljenem Gradišču (858 m) sledovi keltskega naselja. — Izletišča: Presihajoče CERKNIŠKO JEZERO, ki doseže pri velikih naliivih površino 26 km². Voda odteka po mnogih ponikalnicah (najbolj znani sta Velika in Mala Karlovica) in podzemskih odtokih v RAKOV ŠKOCJAN.

priporoča vsem organizacijam in članom Zveze združenj borcev NOV Slovenije obisk Rakovega Škocjana. Izredne naravne lepote.

zanimiv naravni park sredi gozdov. Več kraških pojavov, podzemskih jam, veliki in mali naravni most, ostanka udrtega svoda jame, pod katerima teče potok Rak. — KRIZNA JAMA pri Ložu, vodna jama z 22 jezerci in lepimi kapniki. — STARI TRG, središče Loške doline, kjer pritegne turista lep spomenik žrtvam iz NOB na Ulaki, izvir Obrha pri Vrhniku, predvsem pa grad SNEŽNIK, obnovljena renesančna zgradba s 4 stolpi, strelnimi linami, obrambnimi hodniki, vodnim jarkom in mostom. — BLOKE: prostrana, valovita, nad 700 m visoka planota, z ugodnimi smučskimi tereni. Zaradi ugodnih snežnih razmer se je tod razvilo smučanje že zelo zgodaj. Po zapiskih zgodovinarja Valvazorja iz leta 1689 so prirejali domačini že takrat tekmovalna v smučskih veščinah. — ŽILCE: 846 m visoka vas na Vidovski planoti, primerna za klimatsko letovanje. — SLIVNICA: 1114 m visok razgledni vrh s planinsko postojanko, dostopna tudi z avtomobilom. Ima odlične smučke terene. Zaradi sklenjenih gozdnih površin, največjih v Sloveniji, so lovski revirji bogati divjadi (medved, divji prašič, jelen, srnjad, divji petelin). Jezero in njegovi pritoki so znani po ribolovu: ščuke, postrvi, lipani in druge ribe, in lovu na divje racje ter druge vodne ptice. — PRENOČEVANJE: Restavracija »Jezero« v Cerknici, restavracija »Rakov Škocjan« s turističnimi hišicami, gostišča in privatne sobe. Vse turistične usluge: prenočevanje, prehrana, nabava lovskih in ribolovskih dovolilnic, menjavo tujih plačilnih sredstev in drugo posreduje TURISTIČNI INFORMACIJSKI BIRO V CERKNICI.

Članom

ZVVI ZB ZROP

nudimo zdravljenje v MORAVSKIH TOPLICAH
za naslednje bolezni:

- obolenja lokomotornega aparata, zlasti revmatična obolenja,
- od ginekoloških obolenj pa posebno zdravljenje primarnih in sekundarnih amenorej po poprejšnji izključitvi tuberkuloznega procesa

Priporočamo vam tudi obisk ostalih krajev v Prekmurju. Za dodatna okrepčila so vam na razpolago: hotel z restavracijo »Zvezda« v Murski Soboti in Ekspres bife s slaščičarno. Gostšče »Zvezda« s prodajalno vin in skladiščem piva v Murski Soboti, restavracija ob kopališču v Moravskih Toplicah.

Na razpolago so vam tudi gostišča v Petrovcih, Salovcih in Križevcih.
Za cenjeni obisk se priporoča Gostinsko podjetje »ZVEZDA« Murska Sobota

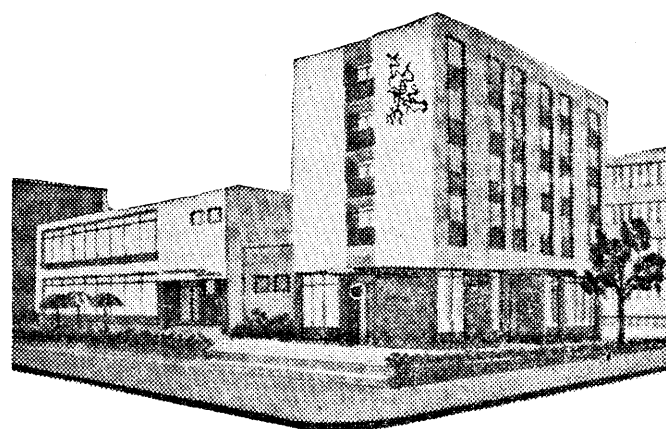

MESTNI VODOVOD

Ljubljana, Krekov trg 10

PRISRČNE ČESTITKE DELOVNEMU LJUDSTVU
Z NAJBOLJŠIMI ŽELJAMI OB PRAZNOVANJU
PRVOMAJSKIH PRAZNIKOV

NAJ ŽIVI PRAZNIK DELA
IN MEDNARODNE DELAVSKE SOLIDARNOSTI!

Obiščite Pomurje in Mursko Sobotu!

Na razpolago vam je prvi novi moderni hotel »B« kategorije

Hotel »DIANA«

V komfortnih sobah ogrevanje, kopalnice s toplo in mrzlo vodo, WC; lastna kavarna, restavracija, točilnica, slaščičarna z zajtrkovalnico. Lep razgled s terase; lastno parkirišče

Gostinsko podjetje, hotel »CENTRAL«, Murska Sobota, priporoča tudi ostale obrate:

hotel »CENTRAL« v Murski Soboti, Kolodvorsko restavracijo in bife »Štefan Kusmič«

Pridite — nudimo prekmurske in jugoslovanske specialitete; svetovna kuhinja

Ob 25-letnici Gradnikove brigade

Daleč so tisti dnevi, ko so se čete Severnoprifrontnega odreda podale na pohode tam od Goriških brd, Idrskega, Cerkljanskega, Bovškega in Tolminskega, da bi se 26. aprila 1943 zbrale na planini Golobar v Gradnikovo brigado. Ta pot je bila naporna in krvava, saj je imel sovražnik na območju odreda razporejeno brigado alpinov s štirimi polki, razen tega pa še vrsto karabinjerskih postaj, policijo in razne stražarske enote. Vse te sile so neprestano preiskovale ozemlje, po vseh večjih vaseh so bile stalne posadke, vmes pa krožile patrulje ter zasledovale premike partizanskih čet.

Potrebno je omeniti tudi to, da si je sovražnik ves čas svoje oblasti, to se pravi od 1918 dalje, prizadeval pridobiti po vseh vaseh svoje zaupnike. Toda med domačini jih je našel le malo. Zato je skoraj v vsako vas naselil vsaj po eno fašizmu privrženo družino italijanske narodnosti.

Po podatkih iz knjige Staneta Petelina-Vojka »Gradnikova brigada«, je bilo na primorskem podeželju ob tem času toliko sovražnikovih vojakov, da je prišel na vsake tri prebivalce po en vojak. Tudi to kaže, v kako težkih razmerah se je rodila Gradnikova brigada in kako huda je bila pot njenih borcev.

Zato so čete na zbirališče prihajale le ponoči. Pogosto so zašle v sovražnikove zasede, podnevi so jih napadale večje sile. Večkrat so morale čez dan čakati kje v neposredni bližini sovražnikovih posadk brez hrane, da bi se tako skrile tam, kjer jih ne bi iskali. Toda kljub temu so čete za seboj pušale grobove svojih borcev in po raznih skrivališčih skrite ranjence.

Ceprav so čete hitele in si prizadevale priti na zbirališče ob dogovorjenem času, jim to ni uspelo, posebno še, ko so italijanske čete napadle dele bodoče brigade na Golobarju. Šele 14. maja se je brigada sestala na hribu Mija nad Nadižo. Za seboj je imela že več hudih spopadov, tako tistega na Golobarju, pa tudi na Livku in Rutu. Iste dni se je na tem območju sestala tudi Gregorčičeva brigada, ki je imela za seboj hud spopad 10. maja na Kolovratu. Obe brigadi bi morale oditi na pohod v Benečijo. Toda neprestani sovražnikovi napadi so to preprečili. Kasneje, prve dni avgusta, sta se obe brigadi združili v 3. slovensko narodnoosvobodilno brigado »Ivan Gradnik«, ki je odšla ta-

koj zatem na Dolenjsko v sestav 14. divizije.

Ko se spominjamo prvih dni Gradnikove brigade in sovražnikove velike premoči, se moramo spomniti tudi sestave in oborožitve brigade. Le tako lahko primerjamo odnos sil med partizani in Italijani.

Gradnikova brigada je imela le dva težka mitraljeza, v vsaki četi pa še en ali dva mitraljeza. Borci so bili oboroženi z različnimi puškami. Videli si jih lahko z italijanskimi ali avstrijskimi iz 1. svetovne vojne, lovskimi dvocevki, nekaj mavzericami in novimi italijanskimi puškami itd. Nabojev je bilo tako malo, da je veljal strog ukaz, pustiti sovražniku približati se na največ 50 korakov in šele potem streljati, da ne bi niti en naboj zgrešil cilja.

Po podatkih o številu borcev in njihovi starosti, oziroma vstopu v NOV, ki jih ima se-

danji brigadni odbor, je bilo ob ustanovitvi stanje naslednje:

Vseh borcev je bilo v brigadi 363, od tega 25 tovarišic. Leta 1941 je vstopilo v NOV 13 tovarišev in 3 tovarišice, leta 1942 že 60 tovarišev ter 6 tovarišic, 1943 pa 265 tovarišev in 16 tovarišic. Kar 111 tovarišev in 9 tovarišic je bilo mlajših od 20 let, med 20 in 30 let je bilo starih 66 tovarišev in 6 tovarišic, med 30 in 40 pa 78 tovarišev in 1 tovarišica. Nad 40 let je bilo starih 10 tovarišev. Od tega števila jih je do konca vojne padlo 121, torej kar 33 odstotkov.

Iz teh števil lahko spoznamo, da je bila brigada razmeroma maloštevilna in dokaj slabo oborožena in da je bilo veliko borcev starih od 16 do 20 let. Ti pred vstopom v NOV skoraj niso videli orožja, kaj šele, da bi se učili z njim rav-

nati. Kar 281 borcev in bork je bilo v NOV komaj nekaj dni do nekaj tednov ali mesecev in tudi niso imeli potrebnih vojaških ter partizanskih izkušenj. Povrh so prej partizanske čete napadale v glavnem le ponoči in iz zased, torej so se posluževale značilne partizanske taktike, po ustanovitvi brigade pa je napočil čas velikih dnevnih bojov in daljših pohodov. Zato je sovražnik laže odkrival brigado in jo zasledoval, pa tudi do hrane je bilo težje priti zaradi množice lačnih ust. Zaradi tega je brigada imela posebno prve dni razmeroma velike izgube. padlo je okoli 50 borcev in bork.

Zdaj zato lahko komaj še razumemo, kako to, da se je v tistih dneh brigada obdržala in se celo še krepila. Vzrok njene nepremagljivosti ni bil ne v

številu njenih borcev in bork in ne v njihovem orožju, ampak v njihovi neomajni odločnosti bojevati se na življenje in smrt do končne zmage.

Malo število gradnikovcev se je zaradi hotenja po svobodi primorskega ljudstva v kasnejših mesecih in letih večalo in namesto padlih so prihajali novi. V njenih kolonah je stopalo vsaj za nekaj časa nad 2000 borcev in bork, ki so prehodili pota od Golobarja in Mije tja do Turjaka in nazaj, prek Nanosa in Črnega vrha do Bohinja in nazadnje do Trsta. Na tej poti je ostalo nad 600 grobov njenih borcev in bork. Brigada je bila ves čas strah in trepet vseh vrst sovražnikov.

Taka nam bo ostala v spominu...

Franc Vidic-Aleš

VSEM BIVŠIM VOJAŠKIM VOJNIM UJETNIKOM IN NJIHOVIM DRUŽINAM DOMŽALSKE OBČINE TER OD DRUGOD ČESTITAMO ZA PRAZNIK DELA — 1. MAJ!

KOMISIJA
ZA BIVŠE VOJAŠKE VOJNE UJETNIKE
PRI OBČINSKEM ODBORU ZZB NOV
V DOMŽALAH

Kombinat »MLINOTEST« Ajdovščina

izdeluje prvovrstne testenine, jajčne in navadne, v zelo širokem asortimentu

Potrošniki — prepričajte se o izredno dobri kvaliteti naših testenin.

S skupščine v občini Kamnik

Vse skupščine v Zvezi združenj borcev so ob veliki udeležbi pokazale veliko zanimanje članstva za svojo organizacijo. Povsod so se po poročilih razvile živahne razprave, ki so ponekod, predvsem pa v Tuhi in Kamniku, prešle v dokaj ostre besede. Te so se nanašale na pokojninski sistem in uveljavljanje posebne delovne dobe med NOB. Odborniki so tudi slišali nekaj očitkov na račun svojih predlogov glede posameznikov v zvezi s priznavanjem delovne dobe, toda pokazalo se je, da so vsak predlog podprli s temeljitimi dokazi, sadovi natančnega ugotavljanja.

Nič manj ali pa še bolj so razpravljali tudi na občinski skupščini, ki so se je udeležili skoraj vsi delegati. Po referatu predsednika so imeli dovolj gradiva, pokazalo se je, da je odbor dobro delal in vzdrževal tesne stike z občinsko skupščino. Marsikje pa je nastal zastoj

pri zavodu za socialno zavarovanje. Na kritike je odgovoril član republiškega zavoda. Nazadnje so sklenili predlagati, da bi nekatere dvomljive odločbe ponovno pregledali.

Tudi v kamniški občini so ostareli kmetje-borci v hribovskih krajih v težavnem položaju. Lahko bi si pomagali s prodajo lesa iz gozdov, toda datjave in stroški so taki, da se jim to ne izplača.

Leta 1967 so člani ZZB dobili za popravilo hiš 8 milijonov starih dinarjev, kar je skupščina sprejela z zadostnim. Drugače pa je stanovanjsko vprašanje članov v glavnem že urejeno, ostalo jih je še nekaj, ki jim upajo še letos oskrbeti primerno stanovanje.

Na skupščini so prebrali tudi odgovor tovariša Tita, ki so mu s prejšnje skupščine poslali pozdrave, prav tako so tudi prebrali pozdrav z zasedanja skupščine. Franc Trdina

D. M.

IMELI SMO
LJUDI ...

ANTON KUBOT

Pred kratkim je umrl v Dragomeru pri Ljubljani tovariš Anton Kubot, rojen pred 76 leti v Cadramu pri Poljanah v rečni kmečki družini. Po petih razredih osnovne šole je šel delat v trboveljski rudnik, leta 1909 pa je odšel v tujino za boljšim zaslužkom. Delal je po avstrijskih in nemških rudnikih, 1913 se ga poklicni k vojakom v avstro-ogrsko armado. Leta 1918 je bil na Koroskem. Vrnil se je, delal zaradi nezaposlenosti po gozdovih, nato pa v livarni. Pred II. svetovno vojno je bil kovač v pivovarni Union. Po zasedbi naše države in po začetku odpora je postal član OF. Leta 1942 so ga kot takega aretirali italijanski policisti in ga poslali v taborišče na Rabu. Od tam se je vrnil kot borec Rabske brigade. Leta 1943 je bil v Gorskem kotaru ranjen, ko je ozdravel, so ga dodelili štabu 18. divizije. Leta 1945 je bil demobiliziran, vrnil se je na Lavrico in se znova zaposlil v pivovarni Union, leta 1947 pa v Litostroju. Leta 1956 so ga upokojili po 45 letih delovne dobe. V Dragomeru, kamor je prišel leta 1955, se je vključil v delo raznih organizacij in delal v njih do smrti. Naj mu bo večna slava!

Matija Lenarčič

LUDVIK KOMEL

V Kromberku pri Novi Gorici je nenadoma ugasnilo življenje nekdanjega aktivista Ludvika Komela. Dočakal je komaj 55 let. Prav vsi primorski kurirji in aktivisti so vedeli za njegovo domaćijo, ki je v strmini skalnatega Daniela že od leta 1942 nudila varno zavetje. Tu so se shajali tudi Saša Lemut, Tomo Brejc in drugi. Pozneje je preko »Lahove« javke šlo na stotine kurirjev in partizanov. Komelova domaćija je povezovala Trnovo pla in z Vipavsko dolino. Ob zlomu goriške fronte pa je bil tovariš Komel hudo ranjen.

Tudi po vojni je tovariš Komel sodeloval v številnih organizacijah. Cenili in spoštovali so ga vsi njegovi sodelavci. To so dokazali tudi, ko so ga spremili na njegovi zadnji poti.

FRANCE MAKUC

Iz vrst borcev Gradnikove brigade je za vedno odšel France Makuc, ki je bil v brigadi od prihoda na primorsko ozemlje do konca vojne. Umrl je v Kromberku, po hudi bolezni, star 67 let.

Tovariša Makuca so poznali vsi gradnikovci. Z vedrino in iskrim humorjem, ki ga ni zapustil tudi, kadar je brigada preživljala najhujše ure, je borcev vival moč.

Po končani vojni je nekaj časa delal na kmetijskem posestvu, nato pa zaradi bolezni odšel v pokoj. Ob proslavi gradnikovcev v Novi Gorici je še enkrat prišel med svoje soborce, nato pa ga ni bilo več med nas. Ohranimo ga za vedno v spominu!

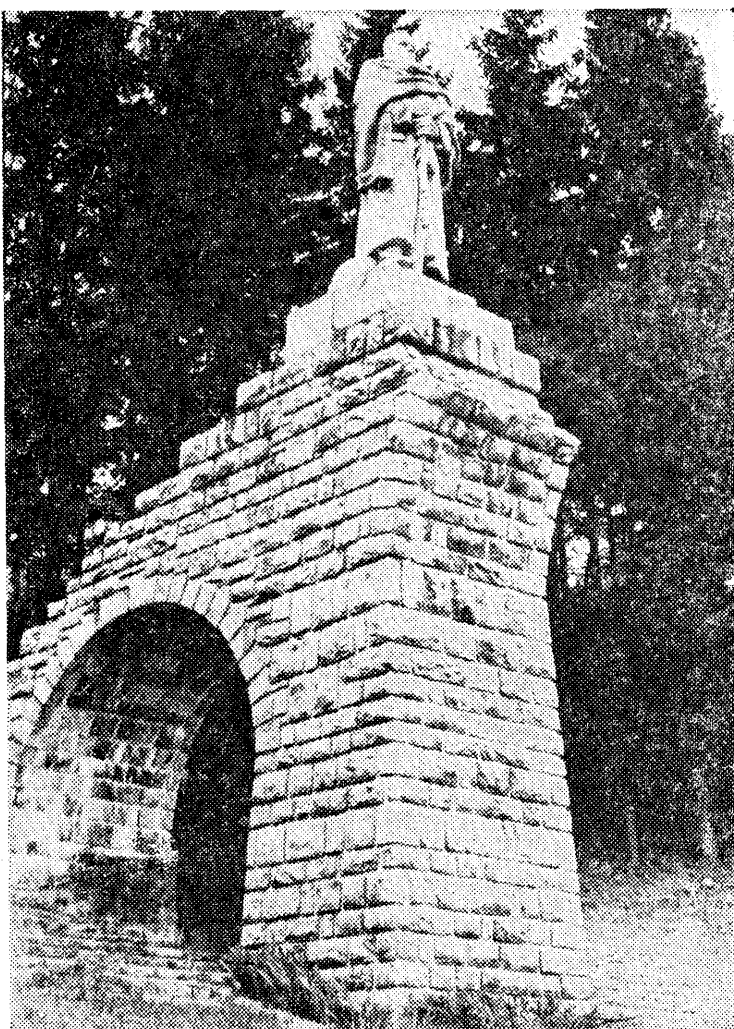
MARTIN HOČEVAR

Na kočevsko pokopališče so borci in številni drugi občani spemili k zadnjemu počitku Martina Hočevárja, ki je umrl v 76. letu starosti. Pestra in borbeno je bil njegova življenjska pot. V zgodnji mladosti je videl mnogo sveta, dokler ni leta 1920 prišel v Kočevje in se zaposlil v rudniku. Že leta 1941 je prišel delati za OF. Maja 1942 so mu Italijani požgali dom. Njegova sinova Lojze in Stane sta bila v zaporu, nato pa odšla v partizane.

Po vojni je zopet delal v rudniku. Sodeloval je v vseh delavskih akcijah. Hvaležni so ga bili v jami zasuli, tretjič pa je reševal iz jame tovariše in postal 100-odstotni invalid.

Tovariš Hočevár je bil med svojimi sodelavci zelo priljubljen. Vsi, ki so ga imeli radi, so ga spemili na njegovi zadnji poti.

DALEČ PO DOLINI JE VIDEN SPOMENIK NA VRHNIKI

Skrb za borce v sevniški občini

V občini Sevnica živi 1.250 članov ZZB, od tega 350 žensk. Združenj borcev je 10, najbolj so delavni v Trzinu, Sentjanu, Loki, Zabukovju in na Studencu.

Zaposleni in že upokojeni borci imajo po pretežni večini že ustrezna stanovanja, zato s tem ZZB nima dosti opravkov. Tudi gospodarske organizacije dobro skrbijo za borce, zaposlene pri njih. Pri vsaki delitvi novih stanovanj jih upoštevajo, tistim pa, ki so se odločili zidati sami, nudijo ugodne pogoje pri najetju kredita. Najbolje skrbijo za zaposlene borce v Kopitarju, Jugotranju, Jutranju in Liscu. Tudi za kmete — borce je vsaj za silo poskrbljeno. Občinska skupščina jim je dodelila 4 milijone starih dinarjev, republiški odbor pa enako vsoto. Vsak prosilec je prejel največ 900.000 dinarjev z 1-odstotnimi obrestmi za osem let. Prej so tudi upokojeni borci prejeli precej pomoči prek Društva upoko-jencev, žal pa je letos ta pomoč odpadla, ker to društvo gradi v lastni režiji stanovanjski blok. Žal pa morajo v občini tudi borci — graditelji v lastni režiji plačevati prispevek za uporabo zemljišča.

Skrb za bolne borce in invalide je po pretežni večini prepuščena združenjem. Ta posre-

dujejo občinski komisiji za socialne zadeve borcev, kdo bi bil potreben posebnega zdravniškega pregleda. Za vsak tak pregled plača občinski odbor 10 novih dinarjev. Prevladuje mnenje, da bi morali borce čimprej izenačiti z invalidi, ker se njihovo zdravstveno stanje vedno bolj slabša. Smatrajo tudi, da novi, spremenjeni zakon o vojaških vojnih invalidih ni pravičen, ker nudi družinskemu vojnemu invalidu — kmetu boljše pogoje kot pa kmetu — borcu, ki je izgubil zdravje v vojni.

Bolne borce in invalide obiskujejo doma in v bolnišnicah le predstavniki ZB ali ZVVI. Morda bi bilo bolje, da bi jih obiskali tudi drugi. Občinska komisija za socialne zadeve bi lahko iz denarja, ki ga ima, kupila razna darila in šopke cvetja.

Med drugim so se člani ZZB zelo pohvalno izrazili o »Kvedrovem skladu«. Ta skrbi za pomoč pri šolanju otrok padlih in še živčih oziroma po vojni umrlih borcev. Posamezniki dobivajo podpore od 150 do 300 novih dinarjev. Tudi z zaposlitvijo teh otrok trenutno nimamo težav. Vse šole, kjer se solajo ti otroci, upravni odbor sklada redno poroča o njihovih učnih uspehih, ki so v glavnem zadovoljivi.

Ceprav se sevniška občinska skupščina glede denarja bori z velikimi težavami, občinski odbor ZZB nima posebnih težav, kadar gre za sredstva za njegovo dejavnost.

KAREL ZORKO

Slovenci v NOB v drugih republikah

Na občinskem odboru zveze združenj borcev NOV občine Maribor smo zvedeli, da namerava v okviru Slovenije ustanoviti poseben odbor, ki naj bi ugotovil, koliko naših ljudi je sodelovalo z NOB v drugih republikah naše domovine. Gre za tiste tovariše, predvsem za Slovence, ki so bili po okupaciji leta 1941 izseljeni v razne kraje izven Slovenije in so potem kot politični zaporniki, interniranci in deportiranci sodelovali v NOV. Mišljene so partizanske enote Slovenski in Užički bataljon in Slovenska brigada na sremski fronti.

Zvedeli smo, da namerava v poseben republiški odbor delegirati dva tovariša iz Maribora, enega pa iz Ptuj. Razen tega so v okviru občinskega odbora zveze združenj borcev NOV občine Maribor ustanovili

sedemčlanski odbor, ki bo obsegal mariborsko, ptujsko območje do Lendave. Odbor sestavljajo: Janko Žurman kot predsednik, Mirko Fajdiga, Franjo Pivec, Oskar Hudales, Jože Ostrovska, Zlatan Malenšek in Izidor Pegan. Odbor bo skrbel za popis članov, ki so se borili v drugih republikah.

ora
najboljša ta hip!

Ko so razpravljali, kako bi krili nastale stroške, so sklenili, da bi knjigo, ki jo je napisal dr. Tone Ferenc (Nacistična raznarodovalna politika v Sloveniji v letih 1941—1945), izdala pa jo je komisija za raz-

vijanje tradicij NOB pri predsedstvu republiškega odbora ZZB NOV Slovenije, prodajali prek krajevnih organizacij ZB in občinskega združenja ZB po 60 novih dinarjev. 50 novih dinarjev bi odvajali naprej, 10 novih dinarjev po knjigi pa bi ostalo temu odboru.

FERRALIT

NUDI VSE VRSTE ODLITKE IZ SIVE LITINE, BARVASTIH KOVIN, RAZNO OPREMO ZA KMETIJSTVO IN USLUGE

GORIVA IN MAZIVA ZA VSA MOTORNA VOZILA NUDIMO
NA NAŠIH BENCINSKIH SERVISIH V SLOVENIJI
PRISRČNE ČESTITKE ZA 1. MAJ

PETROL - Ljubljana

